

Statens landbruksforvaltning
Norwegian Agricultural Authority

Årsrapport 2012

innhold

Dette er Statens landbruksforvaltning	4
Administrerende direktør har ordet	6
Nyhetskavalkade 2012	8
Regnskap 2012	10
Lettere tilgang til fakta om norsk landbruksproduksjon	14
Ressurs og areal	16
Miljøvirkemidler i jordbruket	17
Økologisk produksjon og forbruk	20
Jordvern og arealplanlegging	21
Skogbruk	23
Erstatningsordningene i landbruket	26
Naturskade	28
Utfordringer	29
Landbruksproduksjon	30
Produserte mengder	31
Tilskuddsforvaltning	32
Produksjonsregulering	33
Forskning	34
Utfordringer	35
Handel og industri	36
Det internasjonale markedet for jordbruksråvarer	37
Det norske markedet for jordbruksråvarer	38
Import og tolladministrering	40
Eksport av landbruksvarer	43
Markedsregulering	43
Internasjonalt samarbeid	44
Ordninger rettet mot norsk mat- og fôrindustri	44
Utredninger	46
Nytt om regelverk	48
Utfordringer	48
Samarbeid med andre	49
Administrasjon	50
Risikostyring	51
Elektronisk forvaltning	51
Sikkerhet og beredskap	53
Viderebruk av offentlige data	53
Anskaffelser	53
Miljø og samfunnsansvar	54
HR, organisasjon og virksomhetsstyring	54
Utfordringer	55
Kommunikasjon	56
Kontroll	58

Dette er Statens landbruksforvaltning

Statens landbruksforvaltning (SLF) skal ivareta direktoratsoppgaver for Landbruks- og matdepartementet (LMD). SLF er fagmyndigheten som sikrer en enhetlig forvaltning av virkemidler i hele landet og gjennom hele verdikjeden.

Brukerrettet og effektiv forvaltning av tilskuddsordninger og juridiske virkemidler samt kontroll/dokumentasjon står sentralt. Vi skal også stille sammen kunnskaper om landbruk og tilknyttede samfunnsområder og bidra til et helhetlig vurderingsgrunnlag for landbruks- og matpolitikken. SLF skal framover legge større vekt på rådgivnings- og støttefunksjonene. SLF skal ha oversikt over utviklingstrekk i hele verdikjeden, bidra til erfaringsutveksling med næringen og øvrig forvaltning, ha god kunnskap om resultatoppnåelsen i forhold til gjeldende politiske mål og gi innspill til LMD om utviklingen av virkemidler.

SLF skal gi råd på eget initiativ, og rådgivningen skal ha høyt faglig nivå for alle resultatområdene.

Formidling av landbruks- og matpolitikken og formidling av fag- og forvaltningskompetanse til regional og lokal forvaltning skal inngå i dette.

Virksomhetsidé

SLF gir faglige råd, setter i verk landbrukspolitikken og legger til rette for landbruket og matindustrien.

Hovedmål

SLF skal være en brukerrettet og effektiv virksomhet som innenfor rammene av nasjonal landbruks og matpolitikk bidrar til å:

- Sikre ressursgrunnlaget i jordbruk og skogbruk
- Sikre verdiskaping og et konkurransedyktig landbruksbasert næringsliv

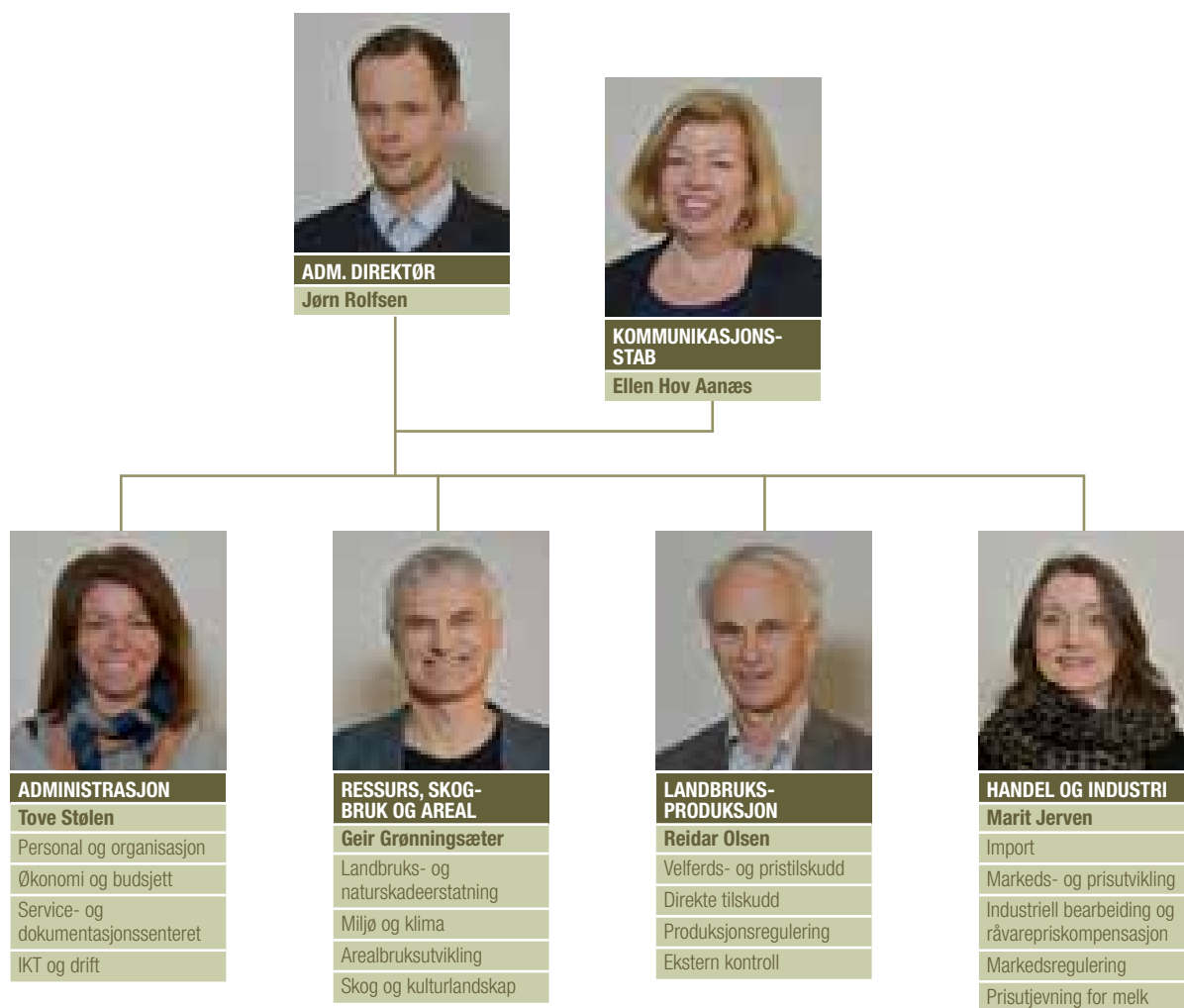
Strategier

SLF har valgt fem strategier for å nå hovedmålene for virksomheten:

- SLF skal fremme verdiskaping i hele verdikjeden
- SLF skal øke bruken av FoU-basert kunnskap
- SLF skal kommunisere aktivt, samordnet og brukerrrettet
- SLF skal levere våre brukerretnede tjenester elektronisk
- SLF skal være en attraktiv arbeidsplass som gir rom for utvikling

Verdier: Åpenhet – Samhold – Redelighet

SLF forvalter betydelige beløp og håndhever lover og forskrifter som omfatter rettigheter og plikter som er av stor betydning for de som blir berørt. SLFs verdier skal blant annet være et uttrykk for at arbeidet som utføres skal holde høy kvalitet som tåler oppmerksomhet fra omverdenen. Vedtak fattes med bakgrunn i bred kompetanse og brukerne skal ha tillit til at de er gitt riktig behandling.

Hovedmål for resultatområdene

Ressurs og areal

På resultatområdet areal, skogbruk, ressursforvaltning og økologisk landbruk skal SLF bidra til å sikre ressursgrunnlaget for bærekraftig landbruk over hele landet. Arbeidsområdene omfatter utvikling og forvaltning av virkemidler og tiltak innen arealbruk, eiendom, miljø, klima, skogbruk, kulturlandskap, og økologisk landbruk. Forvaltning av erstatningsordningene i landbruket, sekretariatsoppgavene for naturskadeordningen og det koordinerende ansvaret i SLF overfor fylkesmannsembetene ligger også under dette området.

Landbruksproduksjon

På resultatområdet inntekts- og velferdspolitiske tiltak i landbruket skal SLF bidra til å sikre matproduksjonen og en stabil matforsyning. Arbeidsoppgavene er utvikling og forvaltning av inntekts- og velferdsordninger, de produksjonsregulerende virkemidlene melkekvoter og husdyrkonsesjon, og en rekke mindre tilskuddsordninger. Felles for ordningene er at de har primærprodusentene som målgruppe. Sekretariatsoppgavene for Fondet for forskingsavgift på landbruksprodukter, Forskingsmidlene over jordbruksavtalen og Klagenemda for kvo-

teordningen for melk ligger også under dette resultatområdet. Det samme gjelder SLFs eksterne kontroll.

Handel og industri

På resultatområdet markedstiltak, handel og industri skal SLF bidra til å sikre en godt fungerende næringsmiddelindustri og et stabilt marked, som gir avsetning for norske jordbruksråvarer til stabile priser. Viktige ansvarsområder er importvernet av landbruksvarer, sekretariatsfunksjonen for Omsetningsrådet, ordninger rettet mot næringsmiddelindustrien, markedsovervåket og innhenting av priser på norske og utenlandske landbruksvarer. Næringsmiddelindustri, importører og eksportører er viktige målgrupper for disse områdene.

Administrasjon

På resultatområdet administrasjon har SLF oppgaver innen organisasjonsutvikling, personalforvaltning, regnskapsføring, økonomistyring, beredskap, IKT drift og utvikling og andre fellestjenester som sentralbord og arkiv. Målsettingen er å bidra til en velfungerende virksomhet som utnytter ressursene sine på en effektiv måte, og som gjennom forvaltning og rådgiving sikrer brukerne effektive tjenester.

Administrerende direktør har ordet

Norsk jordbruk har høy produktivetsvekst, viser stor omstillingsevne og investeringene er økende. Det lover bra med tanke på å følge opp ambisjonene i den nye stortingsmelding om landbrukspolitikken, Velkommen til bords, som ble lagt fram og behandlet i 2012.

Tall fra SLF viser at antall jordbruksforetak og jordbruksareal i drift faller svakt i 2012. Det var om lag 44 000 som søkte om produksjonstilskudd i 2012 og arealet i drift var 9,9 millioner daa. Produksjonen har økt med 3,7 prosent for kumelk og 2,2 prosent for kylling i 2012. For storfekjøtt og sauekjøtt er det imidlertid en nedgang på henholdsvis 4,0 prosent og 2,6 prosent.

Markedet i 2012 var preget av økende etterspørsel for mange produkter. De store kjøttslagene opplevde økt etterspørsel, og trenden med økt forbruk av fete meieriprodukter fortsatte. Dårligere kvalitet på grovføret førte til lavere fettprosent i melken og vedvarende underdekning av melkefett innenlands. For å dekke opp for leveringsutfordringene ble tollene i perioder satt ned. Tolladministreringen har gjort det mulig å supplere markedet med importprodukter til priser tilpasset et innenlandsk prisnivå. Tilbakemelding viser at en har unngått alvorlige forstyrrelser og vesentlige prissvingninger i det norske markedet gjennom å åpne for import til nedsatt toll i tide.

Den landbaserte næringsmiddelindustrien har de senere årene gjennomført omfattende endringer i anleggstrukturen, og investeringene er nå økende. Dette er nødvendige tiltak for å møte en endret og skjerpet konkurransesituasjon, og for å kunne levere mat til en voksende befolkning som stadig etterspør et mer variert utvalg av

landbasert mat. Importen av landbruksvarer fortsatte å øke, og passerte i 2012 43 mrd. kroner. Importen av bearbeidede landbruksvarer (RÅK-varer) passerte 8 mrd. og økte med fem prosent sammenliknet med 2011. Ettersom de bearbeidede varene har et betydelig innhold av råvarer som melk og korn, er denne økningen i importen i praksis også en utfordring for norsk råvareproduksjon.

Etter historisk høye priser på jordbruksråvarer i 2011 var det stor spenning knyttet til utviklingen i 2012. Prisene på viktige jordbruksvarer svingte gjennom 2012, med en kraftig prisøkning på kornvarer i juli. Desembertallene fra FNs mat- og landbruksorganisasjons (FAOs) matprisindeks var omtrent på samme nivå som i desember 2011. Årsindeksen for 2012 viser imidlertid en nedgang fra 2011, særlig for varegruppene meieri, oljer og sukker. Det er vanskelig å spå om framtidig prisutvikling, men mye tyder på at prisene på sentrale jordbruksvarer vil forbli høye og svinge mer enn før på de internasjonale markedene.

Regjeringen har som mål at årlig omdisponering av dyrket mark skal under 6 000 daa. Tallene fra 2011 viser at 6 648 daa dyrket jord ble omdisponert. Selv om tallene for omdisponering av dyrket mark i 2011 ligger 11 prosent høyere enn målet på 6 000 daa, er dette det laveste registrerte omdisponeringstallet for dyrket mark de siste 30 årene.

Tømmerprisene har falt markant i 2012. Totalt ble det

FOTO: COLOURBOX

avvirket 9 mill. m³ tømmer i løpet av året. Dette er det høyeste volumet siden tidlig på 1990-tallet. Orkanen Dagmar som blåste overende mye skog har medvirket til den høye avvirkningen. Omfanget av skadet skog er anslått til i overkant av 1,5 mill. m³. Tall viser at det plantes for lite etter hogst av granskog i Norge i forhold til krav i lovverket. Det er viktig å stimulere til utvikling av en hensiktsmessig infrastruktur som gir mulighet til å kunne drive konkurransedyktig næringsvirksomhet i skogen framover.

De siste årene har det, både i Norge og i andre land vært krevende værforhold med storm, flom og tørke. Flere store kornproduserende land har i perioder innført eksportrestriksjoner. I Norge har mye vær resultert i et ekstraordinært høyt antall erstatningssaker på naturskadeområdet. Totalt 3 439 erstatningssaker ble behandlet i 2012, mot 1 671 i 2011.

Som ny direktør i Statens landbruksforvaltning fra 1. juli 2012 har det vært spennende å få overta og lede en organisasjon i som er i god utvikling. Jeg opplever at vi fungerer godt og at vi leverer brukerrettede og effektive tjenester. Vi har medarbeidere som er kompetente. Jeg vil takke alle ansatte for en meget god innsats i 2012.

FOTO: SLF

Jørn Rolfsen
Adm. direktør

Årskavalkade 2012

Januar

Skogskader, naturskader og avlingssvikt i 2011 preget inngangen til 2012

Mer enn 1 mill. m³ tømmer blåste ned i julehelga under orkanen Dagmar, i hovedsak innenfor fylkene Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Hedmark, Oppland og Buskerud. Krav om naturskadeerstatning etter vinterstormene Berit og Dagmar kommer på toppen av erstatningskrav fra svært mange grunneiere etter mange større og mindre naturskadehendelser gjennom året, det største antallet siden nyttårsorkanen i 1992. 2011 var også et år med omfattende avlingssvikt.

Februar

Veileder om landbruk og arealplanlegging

En viktig oppgave i arealplanleggingen er å sikre jordressursene og verdifulle kulturlandskap. Vern om jordbruksarealene er en forutsetning for matproduksjon, utvikling og verdiskaping i landbruket. SLF har laget en veileder som beskriver hvordan jordbruksarealene kan ivaretas i arealplanlegging etter plan- og bygningsloven. Veilederen er primært rettet mot kommunene og deres arbeid med kommuneplan.

Mars

Eggprodusentene klarte miljøkravene

Fra nyttår trådte forbudet mot hold av verpehøns i tradisjonelle bur i kraft. Produsentene hadde forberedt seg godt, og nådde fristen for omleggingen. I overgangsfasen var det krevende å holde markedsbalansen, siden avvikling og nyetablering ikke var i takt og tilpasset etterspørselen. Utover våren måtte det importeres egg til industribruk. Men senere økte eggproduksjonen, og ved årets slutt var det et markant overskudd.

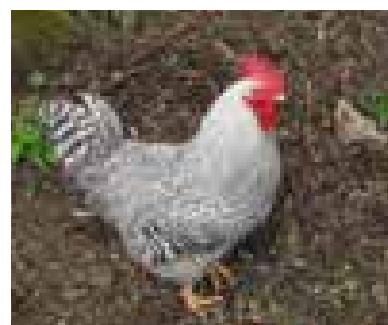
April

Flere geitemelkprodukter lokalt

Lokal foredling av geitemelk økte med 84 000 liter fra 2010 til 2011. Rapporteringene SLF mottok våren 2012 viste at det ble ystet ost av leveranser tilsvarende 768 000 liter geitemelk, og bekreftet dermed at tendensen var snudd fra nedgang til

økning sammenlignet med året før. Det er i Hordaland og Sogn og Fjordane lokale osteprodusenter yster mest av geitemelk, og det var også her økningen fant sted. I Oppland var det litt nedgang.

Mai

Høner får gledesfeber

Når høna gleder seg til en lekker mark, stiger temperaturen. Varmebilder viser at høner blir hete av lykke. – Det samme skjer i høna som i mennesker. Temperaturen stiger inni kroppen, men synker utenpå. Endring av farge på kammen er et tegn på dette. Vi kaller det emosjonell feber, fortalte Randi Oppermann Moe, førsteamanuensis i dyrevelferd ved Norges Veterinærhøgskole. Forsøkene hun og kollegene hennes har gjort, tar sikte på å finne ut om høner kan oppleve glede. Forskningsprosjektet finansieres av Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL).

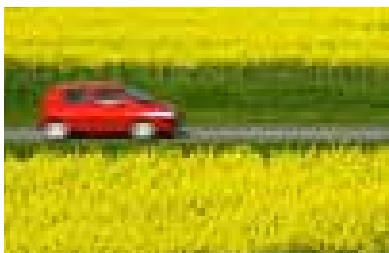

FOTO: COLOURBOX

Juni

Den beste matjorda under stadig nedbyggingsspress

I 2011 ble det omdisponert 6 648 dekar dyrka mark til andre formål enn landbruk. Dette framgår av KOSTRA-tall Statistisk sentralbyrå publiserte i juni. Det er den lavest registrerte omdisponeringa av dyrka mark de siste 30 åra. Jordvernmålet i landbruksmeldingen fra 2011 sier at årlig omdisponering av dyrka mark skal holdes under 6000 dekar.

FOTO: INGRID GOLTEN

Juli

Nytt utvalgt kulturlandskap i Finnmark

Goarahat og Sandvikhalvøya er det nye utvalgte kulturlandskapet i Finnmark. Landskapet ligger i et sjøsamisk område, rikt på kulturminner med blant annet tufter fra yngre steinalder, bergkunst og samiske sagn knyttet til dolomittsøyler i Trollholmsund. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket består av 22 ulike områder i Norge med minst ett område i hvert fylke.

August

Behov for å importere kjøtt

Allerede i februar meldte SLF at Norge ville måtte importere mye av kjøttet vi spiser i 2012, en fortsettelse av trenden i 2011. Unntaket var svinekjøtt, der overproduksjon dominerte bildet. På ettersomme-

ren var det mangel på lammekjøtt, og historisk store underskudd av storfekjøtt. Til tross for en stadig økende produksjon, førte en enda større etterspørsel til at tollene også ble satt ned på kylling. På slutten av året ble det også nedsatt toll på svine ribbe, for å sikre nok ribbe til jul. Dermed var det i løpet av året nedsatt toll på alle de store norske kjøttslagene.

September

Økologisk salgsvekst på 11 prosent

På våren kunne SLF vise til at omsetningen av økologiske landbruksvarer hadde rundet 1 mrd. kroner i 2011. Den økologiske rapporten for 1. halvår 2012 viste at tendensen fortsatte, med en salgsvekst på 11 prosent fra året før. På de fleste områder gikk salget opp, mens den økologiske produksjonen var mer eller mindre uendret fra 2011. Økt interesse for dyrevelferd kan være noe av forklaringen på at egg hadde en salgsøkning på nærmere 27 prosent. Barnemat har vært en økologisk favoritt i flere år, og salget økte med 32 prosent fra 1. halvår 2011 til 1. halvår 2012.

FOTO: SLF

Oktober

Odin Jensenius oppfordret bøndene til å søke produksjonstilskudd elektronisk

Kun 39,5 prosent av bøndene søkte elektronisk i augustomgangen 2012. Fra og med søknadsomgangen i januar 2013 ble papirsøknader ikke lenger sendt ut med post, men søkerne fikk informasjonsmateriell i

posten, sammen med veiledning til pålogging i Altinn. Informasjon på nettsidene ble oppdatert, SMS med oppfordring til å søke elektronisk ble sendt ut og i tillegg stilte Odin Jensenius opp for SLF i en veiledningsfilm for å få flere bønder til å søke produksjonstilskudd elektronisk. SLF la filmen på YouTube og egen nettside og satset på spredning gjennom fylkesmenn, kommuner, faglag, medier og andre interesserte.

November

Overgang til prosenttoll

Det ble sterke reaksjoner fra EU da regjeringen i statsbudsjettet foreslo å innføre prosenttoll for seks varenummer for ost, visse typer lammekjøtt og biffer og fileter av storfekjøtt. Bakgrunnen for forslaget var at daværende kronetoll gjorde import til full toll nær konkurransedyktig med norskproduserte varer. Innføringen av prosenttoll innebar ingen endring for oppfølgingen av WTO- og EØS-forpliktelsene.

FOTO: COLOURBOX

Desember

Høyeste tømmerhogst på 20 år

Skognæringen fortsatte å øke hogsten i 2012. Totalt ble det avvirket 8,96 mill. m³, en økning på 3,1 prosent fra 2011. Det har ikke vært så høy tømmeravvirkning på 20 år. Den høye avvirkningen skjer i et år preget av dårlige driftsforhold og nedleggelse i treforedlings-industrien. Størst relativ økning i avvirkningen ser vi i Sogn og Fjordane, men også i andre vestlandsfylker som ble særlig hardt rammet av orkanen Dagmar.

Regnskap 2012

SLF har utarbeidet egen årsrapport for regnskapene for 2012, årsrapport del I. I denne rapporten vises en oppsummering av tallene.

Driftsregnskap

SLFs driftsutgifter, kapittel 1143

	Regnskap			Budsjett
	2010	2011	2012	2012
Lønnsutgifter	101 620 673	106 768 640	111 325 370	113 250 000
Varer og tjenester	80 817 836	76 613 011	74 570 548	77 028 000
Sum driftsutgifter	182 438 509	183 381 652	185 895 918	190 278 000

Regnskapet viser et mindreforbruk på ca. 4,3 mill. kroner i forhold til budsjettet¹. Mindreforbruket utgjør ca. 2,3 prosent.

I tillegg utgiftsførte SLF ca. 21,5 mill. kroner til utvikling av IKT-systemer og ulike utredninger som SLF fikk som belastningsfullmakter på andre poster.

SLFs inntekter, kapittel 4143

	Regnskap			Budsjett
	2010	2011	2012	2012
SLFs inntekter	41 719 951	41 425 438	44 821 548	36 506 000
Syke- og fødselspengerefusjon	4 138 155	2 559 845	3 155 199	-
Sum inntekter	45 858 106	43 985 283	47 976 747	36 506 000

SLF hadde i 2012 en merinntekt på ca. 8,3 mill. kroner og syke- og fødselspengerefusjon på ca. 3,2 mill. kroner. SLF har anledning til å øke driftsutgiftene tilsvarende.

¹ SLFs budsjett består av bevilgning i Prop 1 S (2011-2012), ubenyttede midler fra 2011 som er overført til 2012, kompensasjon for lønnsoppgjøret i 2012, samt refusjoner og merinntekter.

Forvaltningsregnskap

Utgiftsført

Post	Utgiftsført	2010	2011	2012
1139.70	Genressurser, miljø- og ressursregistrering	6 180 000	3 994 000	1 255 000
1143.60	Tilskudd til veterinærdekning	118 878 971	122 371 167	125 339 387
1143.70	Tilskudd til kornberedskap	43 793	52 724	297 707
1143.72	Erstatninger	1 277 903	244 031	270 107
1143.73	Tilskudd til erstatninger m.m.	11 234 377	33 739 305	39 061 104
1143.74	Tilskudd til prosjekt innen planteforedling	14 979 000	15 096 000	3 774 000
1143.75	Komp. til dyreeiere som blir pålagt beitenekt	102 280	126 720	204 440
1148.71	Naturskade - erstatninger	47 678 882	95 008 053	247 602 502
1149.51	Tilskudd til Utviklingsfondet for skogbruket	3 271 000	3 271 000	3 271 000
1149.71	Tilskudd langtransport skogvirke	33 886 427	32 012 054	40 354 155
1150.50	Fondsavsetninger	1 131 386 000	1 197 209 000	1 159 353 000
1150.70	Markedsregulering	228 684 146	186 078 071	174 724 056
1150.71	Tilskudd til erstatninger m.m.	-	22 715 334	91 253 988
1150.73	Pristilskudd	2 177 622 711	2 152 363 754	2 093 490 951
1150.74	Direkte tilskudd	7 513 402 392	7 780 621 331	8 256 751 474
1150.77	Utviklingstiltak	181 383 430	196 289 439	221 369 077
1150.78	Velferdsordninger	1 659 277 344	1 691 457 114	1 562 847 804
	Sum utgiftsført	13 129 288 656	13 532 649 097	14 021 219 752

Inntektsført

Post	Inntektsført	2010	2011	2012
4150.50	Tilbakeføring fra Skadefondet for landbruksprodukter	-	10 000 000	-
4150.70	Tilbakebetalt tilskudd reguleringsanlegg	-	3 658 333	3 700 667
4150.85	Markedsordning korn	38 023 326	44 658 355	36 953 187
5309.29	Tilfeldig inntekter Finansdepartementet	495 905	484 065	2 708 373
5511.71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter	105 429 791	210 039 641	192 981 778
5605.83	Renteinntekter	23 437	1 565 909	52 214
5700.71	Trygdeavgifter*	-	-	88 000 000
5700.72	Arbeidsgiveravgift	12 270 053	13 190 418	13 483 187
	Sum inntektsført	156 242 511	283 596 720	337 879 406

*Dette er overføringer fra kapittel 1150.78.14 som ikke har vært tatt med i denne oppstillingen før.

Fondsregnskap

SLF har regnskapsansvaret for følgende statlige fond:

- Jordfondet
- Landbrukets utviklingsfond (LUF)
- Skadefondet for landbruksproduksjon
- Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter
- Utviklingsfondet for skogbruket

SLF har regnskapsføreransvaret for følgende ikke-statlige fond:

- Prisetjvningsordningen for melk
- Kvoteordningen for melk
- Fond under Omsetningsrådet

Skadefondet for landbruksproduksjon er vedtatt nedlagt og tilskuddsutbetalingene er overført kapittel 1150.71.

SLF har sekretariatsfunksjon for Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter, Fond under Omsetningsrådet og Utviklingsfondet for skogbruket. Disse fondene har egne styre. Regnskap og årsrapport er ikke behandlet i styrene enda.

Resultatoppstilling

Benevnelse		Inntekter	Utgifter	Netto finansinntekter	Resultat
Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter	<i>Statlig fond</i>	140 328 578	131 205 818	629 057	9 751 817
Prisetjvningsordningen for melk	<i>Ikke statlige midler</i>	1 486 988 492	1 438 009 581	7 715 641	56 694 552
Jordfondet	<i>Statlig fond</i>	-	-	-	-
Landbrukets utviklingsfond ¹⁾	<i>Statlig fond</i>	1 176 376 125	1 289 916 911	23 800 415	-89 740 371
Skadefondet for landbruksproduksjon	<i>Statlig fond</i>	-	610 885	-	-610 885
Utviklingsfondet for skogbruket ¹⁾	<i>Statlig fond</i>	3 271 000	3 052 276	154 354	373 078
Kvoteordningen for melk	<i>Ikke statlige midler</i>	115 433 512	55 543 845	443 977	60 333 644

¹⁾ Inntektene til fondene består hovedsakelig av overføringer fra statens bevilgningsregnskap – fondsavsetninger.

Balanseoppstilling

Benevnelse		Innestående bank	Andre eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Ansvar pr 31.12.12 *
Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter	<i>Statlig fond</i>	27 767 018	78 383	26 860 377	985 024	126 155 682
Prisetjvningsordningen for melk	<i>Ikke statlige midler</i>	295 115 621	29 978	295 145 599	-	
Jordfondet	<i>Statlig fond</i>	307 499	420 912	521 773	206 638	
Landbrukets utviklingsfond	<i>Statlig fond</i>	1 328 651 586	607 396 249	1 931 250 032	4 797 803	2 135 592 005
Skadefondet for landbruksproduksjon	<i>Statlig fond</i>	886 191	-	886 191	-	
Utviklingsfondet for skogbruket	<i>Statlig fond</i>	9 787 165	-	9 787 165	-	8 222 856
Kvoteordningen for melk	<i>Ikke statlige midler</i>	5 736 697	79 295 637	69 181 772	15 850 562	

*Innvilgede, ikke utbetalte tilskudd.

Lettere tilgang til fakta om norsk landbruksproduksjon

Fylkesmennene har i flere år etterspurt bedre tilgang til opplysninger om produktleveranser fra jordbruksforetak, på vegne av regional og kommunal landbruksforvaltning. I november 2012 ble produserte mengder av egg, korn, melk og slakt gjort tilgjengelig i standardrapporter i Landbruksforvaltningens informasjonsbase (LIB).

Datagrunnlag, kilde og innhold

Produserte mengder av egg, slakt, korn og melk rapporteres månedlig til Statens landbruksforvaltning (SLF) fra pakkerier, slakterier, kornkjøpere/såkorforretninger og meieriselskap. Opplysningene danner grunnlag for utbetaling av tilskudd og innbetaling av avgifter. SLF leverer også datasettene for slakt, korn og melk til Statistisk sentralbyrå (SSB) som grunnlag for nasjonal statistikk for denne delen av norsk jordbruksproduksjon.

Opplysningene finnes i landsoversikt, fylkesoversikt, kommuneoversikt og på foretaksnivå, både for jordbruks- og foredlingsforetak. Rapportene er bygd opp med fritt valg av de tidsintervaller og leveransetyper brukeren ønsker å finne tall for. Tallene kan eksporteres i ulike filformat, blant annet Excel.

– At det nå er laget flere standardrapporter med utgangspunkt i de opplysninger SLF innhenter, er av svært stor verdi både for Fylkesmannen og kommunene. Rapportene er enkle å bruke, og det en forutsetning, sier seniorrådgiver Jens Windju ved landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Hedmark. Rapportene brukes på flere måter. – Produsentlister for en kommune eller en region bruker vi mye, og i vårt strategiarbeid er vi helt avhengige av rapportene. Kontrollarbeid er en stadig større del av Fylkesmannens arbeid, og skal vi få utført dette på en rasjonell måte er for eksempel rapporten om leverte mengde egg helt nødvendig, forteller Windju.

I første omgang er data fra forskjellige fagsystemer hos SLF overført og gjort tilgjengelige fra januar 2009 og fram til dags dato. Men det er mulig å overføre eldre data. En ekspertgruppe som innen 1. februar 2013 skulle gi statsråden anbefalinger om hvilke tiltak som kan vurderes for å øke norsk kornproduksjon, trengte tall for produserte mengder korn tilbake til 2002 som grunnlag for arbeidet. Med det nyetablerte systemet var det relativt enkelt å fremskaffe de etterspurte data.

Statistikken har mange bruksområder

For landbruksforvaltningen, på alle tre nivåer, er dataene nå tilgjengelige i standardrapporter, en for hver leveransetype. Dataene har vært særlig etterspurt i forbindelse med kontroll på foretaksnivå, men er også sterkt ønsket til analyse av produksjonsutvikling lokalt og regionalt.

Dataene har mange bruksområder. – For oss i Statens landbruksforvaltning kan de for eksempel være svært nyttige ved overvåking av kornmarkedet, sier rådgiver Mona Nedberg Østby. – Standardrapportene for korn i LIB sparer oss for mye manuelt arbeid, i tillegg til at vi unngår feil. Nå laster vi kornleveransene rett ned i Excel, og slipper å taste inn alle tall manuelt for å kunne benytte dem i statistikken.

FOTO: COLOURBOX

Dataene er nyttige bl.a. for å:

- Forberede foretakskontroll, blant annet ved risikovurdering av hvilke foretak som skal kontrolleres.
- Analysere utviklingstrekk innen de ulike jordbruksproduksjoner.
- Informere om produksjonen i lokalt og regionalt jordbruk.
- Finne korrekte avlingstall som er nødvendige i saksbehandling av, for eksempel, erstatningssaker.

– Standardrapportene om leveransedata er nyttige av flere årsaker. De gir god informasjon om produksjonsomfanget for foretak, kommuner og fylke, også over tid. Dataene gjør det også lettere å se om foretakene driver reell landbruksproduksjon og har rett til tilskudd. Slik informasjon kan benyttes i statistikk, saksbehandling, planlegging og analyse, sier Arnold Hoddevik hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal. – Rapportene kan også brukes i kontroll i forbindelse med søknad om produksjonstilskudd og klimabetingede erstatningssaker. I ett konkret tilfelle avdekket vi at et foretak søkte om tilskudd til melkeproduksjon, uten å ha slik produksjon. Søkeren hadde både kvote og hadde ført opp melkekyr. Ved nærmere ettersyn viste det seg imidlertid at det ikke var tilstrekkelig produksjon.

Flere muligheter fremover

I første omgang er opplysninger om norskproduserte

mengder av egg, melk, slakt og korn gjort tilgjengelige for landbruksforvaltningen gjennom innlogging på tjenestesidene hos SLF. Men i løpet av 2013 skal statistikk om norsk produksjon av de samme råvarene legges ut på SLFs nettside.

– Vi bør kunne tilby minst like god informasjon om bøndernes produksjon som om bøndernes tilskudd! Dette er et skritt i riktig retning, sier administrerende direktør Jørn Rolfsen i SLF.

Og dette er bare begynnelsen. På sikt kan det for eksempel legges opp til kobling av dataene fra søknadene om produksjonstilskudd.

– Generelt synes jeg arbeidet SLF har gjort her er veldig bra, sier Hans Bach-Evensen ved landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder. – På kontrollsiden bør det være interesse for å satse på videreutvikling av dette. Ved kontrollarbeid bør rapportene kunne krysses med data fra produksjonstilskudd slik at kontrollenheten kan følge endringene i husdyrbesetningene over tid. Rapportene kan bli et bra risikobasert verktøy for kommunene. Spørsmålet er om kommunene/fylkene skal gjøre kryssninger selv, eller om det kan utvikles standardrapporter av SLF som krysser produksjonstilskuddsdata og slaktedata.

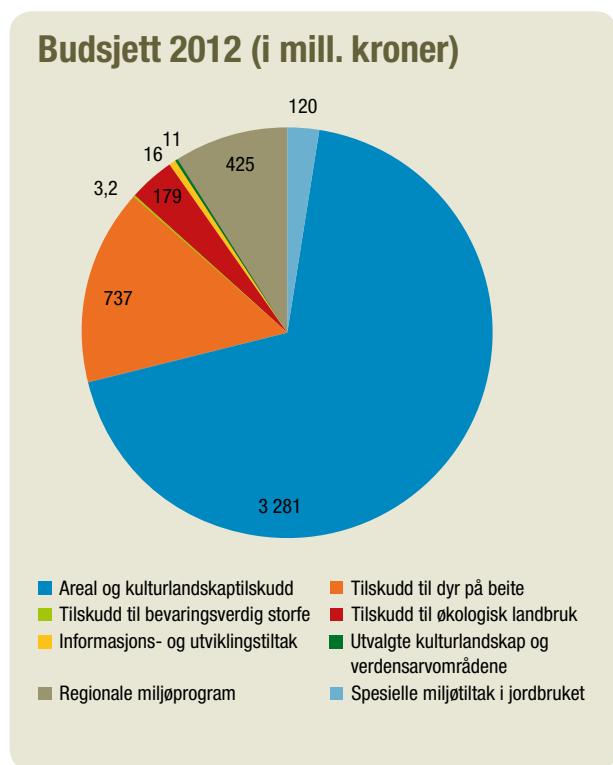
Prosjektleder Elin Brekke i SLF beskriver dette som et gledelig og etterlengtet gjennombrudd i arbeidet med å tilrettelegge for data om hva som blir produsert i Norge i landbrukets informasjonsbase (LIB). – Nå er det kun fantasien som setter grenser for bruken av disse dataene, sier hun.

Ressurs, skogbruk og areal

På resultatområdet areal, skogbruk, ressursforvaltning og økologisk landbruk skal SLF bidra til å sikre ressursgrunnlaget for bærekraftig landbruk over hele landet. Arbeidsområdene omfatter utvikling og forvaltning av virkemidler og tiltak innen arealbruk, eiendom, miljø, klima, skogbruk, kulturlandskap og økologisk landbruk. Forvaltning av erstatningsordningene i landbruket, sekretariatsoppgavene for naturskadeordningen og det koordinerende ansvaret i SLF overfor fylkesmannsembetene ligger også under dette området.

Miljøvirkemidler i jordbruket

Nasjonalt miljøprogram gir en helhetlig ramme for virkemiddelbruk og tiltak som skal ivareta nasjonale mål og internasjonale forpliktelser på miljøområdet. Virkemidlene i det nasjonale miljøprogrammet er dels generelle nasjonale ordninger og dels spesifikke og målrettede ordninger.

I budsjettet for 2012 ble det satt av 545 mill. kroner til å ivareta kulturlandskap og redusere forurensing gjennom ordningene i regionale miljøprogram (RMP) og spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). 421,5 mill. kroner ble brukt til drifts- og skjøtselstiltak i RMP. 151 mill. kroner som også inkluderer midler overført fra 2011, er innvilget til gjennomføring av engangstiltak i SMIL.

RMP har fylkesvise tilskuddsordninger og omfatter særskilte miljøformål i landbruket, som avrenning til vassdrag, kulturlandskap, kulturminner, biologisk mangfold og friluftsliv.

SLF har i 2012 revidert det nasjonale miljøprogrammet og arbeidet med utvikling av en elektronisk løsning for søknad og saksbehandling av regionale miljøtilskudd. Et viktig element i løsningen er en meny av tilskuddsordninger og tiltak som kan benyttes i de regionale miljøprogrammene. Den nye løsningen vil gi mulighet for foretakene til å sende elektronisk søknad. Et elektronisk verktøy for saksbehandling vil gi en mer effektiv forvaltning med forbedret rapportering og resultatoppfølging. Den nye løsningen skal tas i bruk i 2013.

I 2012 har fylkesmannsembetene med utgangspunkt i den nye RMP-menyen gjennomført en rulling og oppdatering av de regionale miljøprogrammene med sikte på økt målretting av innsatsen. Tiltak og ordninger i de reviderte programmene skal gjelde fra 2013.

SMIL-midlene forvaltes i kommunene og bidrar til å målrette miljøinnsatsen med utgangspunkt i lokale behov og utfordringer. Hovedtyngden av midlene går til tiltak for å ivareta kulturlandskapsverdier. Innenfor kulturlandskapstiltakene brukes det mest midler til fredete og verneverdige bygninger, og denne andelen er økende. I 2012 har også andelen av midler til hydrotekniske tiltak økt noe. Dette er tiltak som er viktige for å fylle landbrukets sektoransvar for etterlevelse av vanndirektivet.

Regelverk og tilskudd for håndtering av husdyrgjødsel

Husdyrgjødsel er en viktig ressurs for planteproduksjon samtidig som den representerer en fare for uønskede utslipp til luft og vann. Pilotordningen med tilskudd til miljøvennlig spredning er videreført i 2012 og det er utbetalt 11,9 mill. kroner i tilskudd til foretak som sprer gjødsel på måter som gir bedre utnyttelse av næringsstoffene og minsket risiko for tap. Erfaringene fra pilotordningen er at foretakene viser stor interesse for å ta i bruk slike metoder. Fra vekstsesongen 2013 kan tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel gis innenfor de regionale miljøprogrammene. På denne måten legges det til rette for en målrettet innsats i områder med særlige utfordringer når det gjelder utslipp til vann og til luft.

For å nyttiggjøre gjødsla best mulig er det avgjørende å vite innholdet av næringsstoffer som fosfor og nitrogen. Eksisterende norske normtall for mengde og sammensetning av gjødsel fra ulike dyreslag er i stor grad basert på undersøkelser fra 70- og 80-tallet. Siden den tid har det skjedd store endringer i dyremateriale, fôring og ytelse. På oppdrag fra SLF har forskere ved UMB beregnet hva som etterlates i gjødsla slik husdyrproduksjonen foregår i dag. Arbeidet har særlig vektlagt storfe, svin og fjørfe.

For storfe er det en klar og gjennomgående høyere utskillelse av nitrogen enn dagens norm. Gjødselmengden har også økt for de fleste kategoriene av storfe. Mengden fosfor er mer på linje med hva man tidligere har forutsatt, men rapporten dokumenterer hvordan fosformengder fra melkeku øker med økt avdrått. For slaktesvin og -kylling er det avgjørende at framforingen går raskere enn før. Dette resulterer i lavere mengder gjødselnæring utskilt gjennom hvert enkelt livsløp.

Rapporten fra UMB er finansiert gjennom klimaprogrammet med midler fra jordbruksoppkjøret. SLF vil følge opp resultatene fra rapporten i arbeid med regelverk, virkemiddelbruk, utslippsrapportering og gjødslingsveiledning.

Beiteprosjektet – redusert tap av dyr på beite

Prosjektet har som mål å legge til rette for best mulig utnyttelse av beiteressursene og bedre sauehold med mindre tap av dyr på beite. I beiteprosjektet er det i 2012 særlig arbeidet med planleggings- og organiseringstiltak og spørsmål som gjelder tap pga. sykdom og infeksjoner. I tillegg er det arbeidet noe med videreutvikling av elektronisk overvåkingsutstyr for beitedyr. SLF arrangerte i 2012 erfaringskonferanse med deltakelse fra beitenæringen, organisasjoner, fylkesmannsembetene og berørte tilsyn og direktorater. Det nasjonale beiteprosjektet avsluttes og oppsummeres i 2013.

Jordarbeiding og avrenning

Gjødsling og jordarbeiding påvirker vann og vassdrag ved tap av næringsstoffer og jordpartikler. I program for jord og vannovervåking (JOVA), som Bioforsk har ansvaret for, måles avrenning i 10 ulike nedbørfelt som representerer viktige jordbruksområder. Det er lite tydelige trender i avrenningen av næringsstoffer fra jordbruksarealene. I overvåkingsperioden 1992/93 – 2010/11 har det vært en økende mengde nedbør og avrenning i feltene på Østlandet, noe som bidrar til økte næringsstofftap. Konsentrasjonene av næringsstoffer i vann viser både oppadgående og nedadgående trender i de ulike feltene.

Ingen av feltene har vist økende trend i fosforkonsentrasjon, men tre felt har vist økende konsentrasjon av nitrogen. Høyest konsentrasjon av fosfor finner en hvor det dyrkes mye grønnsaker og korn og hvor det er mye erosjon. Bioforsk har i en undersøkelse anslått at nitrogentap fra jordbruksarealer er ca. 22 prosent av tilført mengde. Dette er gjennomsnittstall basert på data fra JOVA-feltene over flere år. Nitrogentap målt i JOVA-feltene varierer fra 2 – 10 kg per dekar i gjennomsnitt i overvåkingsperioden.

De viktigste tiltakene for å begrense erosjon og næringsstoffavrenning i kornområdene er redusert jordarbeiding, ulike former for vegetasjonssoner og ulike hydrotekniske tiltak. Den mest effektive innsatsen oppnår vi ved å målrette tiltakene og tilpasse dem ut fra variasjonen i lokale forhold. SLF har i 2012 finansiert ulike FoU-prosjekter for å få en målrettet og effektiv innsats. Prosjekter som det arbeides med er forbedring av erosjonsrisikokart, utredning om kost-nytte av tiltak i jordbruket, utredning av effekter av jordarbeiding på arealer med liten erosjonsrisiko.

Vannforskriften

Vannregionmyndighetene har i 2012 gjennomført en

vurdering av påvirkningskildene i vannforekomstene i de ulike vannregionene. I dokumentet "vesentlige vannforvaltningsspørsmål" som ble sendt ut høsten 2012, blir påvirkning fra landbruket sett på som vesentlig i mange vannregioner. Det må understrekes at usikkerheten i datagrunnlaget er stor i mange områder, og det blir viktig fremover å få flere og mer pålitelige data om påvirkningen fra jordbruket i de ulike vannforekomstene.

Avrenningen fra jordbruket er hovedsaklig diffus, noe som gjør det vanskelig å stedfeste og kvantifisere jordbrukets påvirkning på vannforekomstene.

Tiltaksorientert overvåking i jordbruksdominerte områder er i 2012 utredet i en felles rapport fra Klima- og forurensningsdirektoratet og Statens landbruksforvaltning. En mer systematisert overvåking vil bidra til bedre kunnskap om tilstanden og om endringer i tilstanden i jordbrukspåvirkede vassdrag.

Selv om det er mulig å dokumentere effekt av tiltak, som for eksempel redusert fosforavrenning ved redusert gjødsling, er kunnskapen om effekten av avrenningen til vannforekomstene (resipientene) mangelfull. I første halvår 2013 skal status for alle vannforekomster i Norge oppsummeres som et ledd i oppfølgingen av Vannforskriften. Arbeidet med vurdering av tilstand, påvirkninger og risiko for ikke å nå målene må videreføres. I løpet av 2013 skal det etableres regionale overvåkingsprogram som vil bli viktig i dette arbeidet.

SLF skal bidra til involvering av landbruksfaglig kompetanse i arbeidet med oppfølging av vanddirektivet, bl.a. gjennom å bedre kunnskapsgrunnlaget, utvikle verktøy og arrangere fagsamlinger. SLF har etablert et faglig nettverk mellom fylkesmennene for dette formålet.

Utvalgte kulturlandskap

Det ble gjennomført mange gode miljøtiltak i de ut-

valgte kulturlandskapene i 2012. Dette året ble også et nytt område innlemmet i utvalget, Goarahat og Sandvikhalvøya i Finnmark. Området erstattet Finnmarks tidligere område, Makkenes.

Det ble bevilget totalt 14 mill. kroner til skjøtsel og investeringer, hvorav 8 mill. kroner over jordbruksavtalen og 6 mill. kroner fra Miljøverndepartementet.

Som tidligere år ble det også i 2012 arrangert en nettverkssamling for eiere og drivere i de utvalgte kulturlandskapene. Samlingen ble avholdt på Tarva i Bjugn kommune, et av de utvalgte kulturlandskapene i Sør-Trøndelag, og samlet rundt 140 landskapsentusiaster fra hele landet.

Verdensarv

De store verdiene i jordbrukets kulturlandskap er en vesentlig årsak til at Vegaøyen og Vestnorsk Fjordlandskap, med Geirangerfjorden og Nærøyfjorden kom på UNESCOs verdensarvliste i 2004 og 2005. I 2008 ble det for første gang avsatt egne midler over Landbrukets utviklingsfond for å skjøtte kulturlandskapsverdiene i disse områdene. I 2012 ble det som tidligere bevilget 3 mill. kroner til verdensarvsatsingen. Sammen med midler fra miljøforvaltningen har disse bidratt til mange gode tiltak for å legge til rette for fortsatt drift og ivaretagelse av kulturlandskapsverdier i områdene.

Naturmangfoldloven og landbruket

SLF har fått økt ansvar for å implementere naturmangfoldloven i regelverk som gjelder landbruksvirksomhet, og ved ivaretagelse av landbrukshensyn i forbindelse med utpeking av prioriterte arter og utvalgte naturtyper. Dette gjøres i samarbeid med miljøvernmyndighetene.

Som et ledd i samarbeidsprosessen med DN får SLF faggrunnlagene med forskrift til uttalelse før faggrunnlagene ferdigstilles og eventuelt sendes på offisiell høring. I løpet av 2012 har vi gitt innspill til seks faggrunn-

lag. Vi har også avgitt høringsvar til to faggrunnlag som var på offisiell høring.

Videre veileder SLF kommuner og fylker om hvordan naturmangfoldlovens generelle bestemmelser kommer til anvendelse i sektorlovgivningen for jordbruk og skogbruk. SLF har holdt fire foredrag om dette temaet i løpet av 2012. Det jobbes også med å tilpasse landbrukets virkemiddel og tilskuddsordninger til naturmangfoldloven.

Økologisk produksjon og forbruk

I Soria Moria II er det satt som mål at 15 prosent av matproduksjon og forbruk skal være økologisk i 2020. I Stortingsmelding nr. 9 "Velkommen til bords" videreføres målsetningene fra Soria Moria. I LMDs handlingsplan «Økonomisk, agronomisk – økologisk!» legges det vekt på at økt forbruk skal skje på basis av norske varer for de produkter det er forutsetning for å produsere i Norge. Økologisk landbruk er i en utviklingsfase, der perioder med ubalanse mellom tilbud og etterspørsel etter økologiske produkter må forventes. De langsiktige målene står likevel fast, og det arbeides parallelt med strategier innen produksjon og forbruk.

Evalueringsrapport av tilskudd til økologisk landbruk

Statens landbruksforvaltning har fått gjennomført en evaluering av tilskudd som skal bidra til økt økologisk produksjon og forbruk av økologisk mat. Evalueringen er gjennomført av Vista analyse i samarbeid med Damvad Norge. Oppdraget har vært å vurdere resultatoppnåelse, kostnads- og forvaltningseffektivitet for tilskuddene fra 2005. Evalueringen har også sett på barrierer

for måloppnåelse.

Tilskudd til utviklingstiltak har styrket tilbud og etterspørsel gjennom å redusere flaskehalsen i hele verdikjeden. Det er fortsatt behov for veiledning av produsenter, men enda større behov for kunnskap ut til forbruker om økologisk produksjon og mat. En hovedanbefaling er derfor at markeds- og forbrukertiltak bør styrkes.

Produksjonstilskuddene har i stor grad vært utløsende for at foretak legger om til økologisk produksjon, og lønnsomheten i denne produksjonen er relativt god. En undersøkelse som ble gjennomført i forbindelse med evalueringen, viser at det er et potensial for å øke produksjonen blant konvensjonelle produsenter, ettersom hele 24 prosent av gårdbrukerne har vurdert å legge om. Samtidig er det en rekke utfordringer med økologisk produksjon knyttet til kompetanse, merarbeid osv. Økologisk kornproduksjon er et eksempel, der manglende tilgang på husdyrgjødsel er en vesentlig barriere for å øke produksjonen. Her peker rapporten på at det må et bredere sett av tiltak til enn tradisjonelle tilskudd.

SLF vil bruke evalueringsrapporten som grunnlag for prioriteringer og målrettet virkemiddelbruk.

Markedsutvikling, produksjon og tilskudd

Omsetningen av økologiske produkter i dagligvarehandelen utgjorde 1 mrd. kroner i 2011 som var en økning på 10 prosent fra 2010. SLF registrerte også vekst i andre salgskanaler som Bondens marked, abonnementsordninger, storhusholdning, bakeriutsalg og spesialbutikker som samlet hadde en omsetning på 237 mill. kroner, en økning på 6 prosent fra 2010. Første halvår 2012 er det igjen målt en vekst på 10 prosent i dagligvarehandelen sammenliknet med første halvår 2011.

Svak utvikling i salg av økologisk melk og storfekjøtt de senere år har medført at nye økologiske produsenter har fått dårligere leveringsbetingelser. Dette har vært medvirkende til at færre bønder har valgt å legge om til økologisk drift. Produksjonstilskuddene øremerket til økologisk landbruk har vært stabile de senere år, men i 2011 var det en vridning til fordel for økologisk husdyr på bekostning av tilskudd til økologisk eng og beite.

Foreløpige tall fra søknader om produksjonstilskudd viser at omfanget av de økologiske arealene i 2012 var på samme nivå som i 2011. Karensarealet har falt noe fra 2011 til 2012.

Endelige tall for produksjon om omsetning av økologiske landbruksvarer vil bli publisert i særskilt rapport i slutten av mars.

Økologiske utviklingsmidler

For 2012 ble det avsatt 44 mill. kroner til utviklingstiltak innen økologisk landbruk. 52 ulike prosjekter har fått støtte, hvorav 33 var inne i sitt siste prosjektår. Prosjektene har tiltak både innen produksjon og forbruk. Tildeling av midler til regionale handlingsplaner og foregangsfylkesatsingen er videreført også i 2012. Prosjekter som har fått utviklingsmidler er omtalt på SLFs nettsider, og enkelte av satsingene i 2012 er omtalt her:

Markedssatsing og økt produktmangfold

Selv om forbruket av økologiske mat har økt siste år, er etterspørselen fortsatt forholdsvis lav. For viktige produkter som kjøtt og melk, er produksjonen betydelig høyere enn det som etterspørres. Undersøkelser viser at forbrukerne har liten kunnskap om hva som kjennetegner økologisk produserte matvarer.

SLF har i samarbeid med Matmerk og en bredt sammensatt gruppe av markedsaktører og interesseorganisasjoner, arbeidet med utvikling av en kampanje for generisk markedsføring av økologisk mat. Siktemålet med kampanjen er å øke forbrukernes kjennskap til og kunnskap om økologisk mat.

SLF har i 2012 støttet enkelte prosjekter for å fremme salg og produkttilgang i dagligvarehandelen. Disse kan vise til positiv vekst i 2012. Toten Egg AS selger økologiske egg gjennom Norgesgruppen, mens Røroskjøtt AS selger økologisk karbonader gjennom Rema 1000. Sistnevnte hadde i 2012 nesten en dobling av omsetningen. Økologisk Spesialkorn selger fra høsten 2012 mel fra et spekter av bevaringsverdige økologiske kornarter til deler av Norgesgruppen og Rema 1000.

Gården og matarrangementer som læringsarena

SLF har støttet prosjektet "Økologisk Gårdsmarked" som i 2012 hadde 14 arrangementer med 4 500 besøkende spredt over hele landet. I tillegg har SLF også støttet veiledning til en rekke festivaler som ønsker å

tilby økologisk mat. I 2012 kom bl.a. Moldejazz opp i 99 prosent økologisk matservering. Prosjektene ble gjennomført i regi av Oikos Økologisk Norge og formålet var å oppnå kunnskaps- og interesseøkning ved matservering og at folk får et direkte møte med en økologisk gård, produktene og kjennskap til hvordan produksjonen foregår.

Økologisk mat i storhusholdninger

I 2012 er det gjennomført mye veiledning av storhusholdninger. Difi har utarbeidet veiledning til hvordan det kan stilles krav til økologisk mat i offentlig innkjøp. Nofima er tildelt rollen som nasjonal koordinator innenfor veiledningstiltak rettet mot storkjøkken som ønsker å legge om til mer økologisk matservering. Nofima har i 2012 samarbeidet med Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) og foregangsfylket for økt økologisk forbruk (Østfold, Oslo og Akershus). Disse tre partene har i samarbeid med fylkesmannsembetene gjennomført en seminarrekke i 14 ulike fylker, rettet mot offentlige og private storkjøkken. Omlag 280 deltakere fra ulike virksomheter har vært på seminarene. En del av disse vil følges opp med tilpasset veiledning i 2013.

Jordvern og arealplanlegging

Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark

Omdisponering av jordbruksareal rapporteres inn av kommunene via KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering). I 2012 ble det samlet inn statistikk for rapporteringsåret 2011. Nær alle kommunene har rapportert for dette året. SLF har vurdert kvaliteten på rapporteringen og mener at den stadig blir bedre sett i forhold til foregående år. Kommunene rapporterer omdisponering av både dyrka og dyrkbar mark.

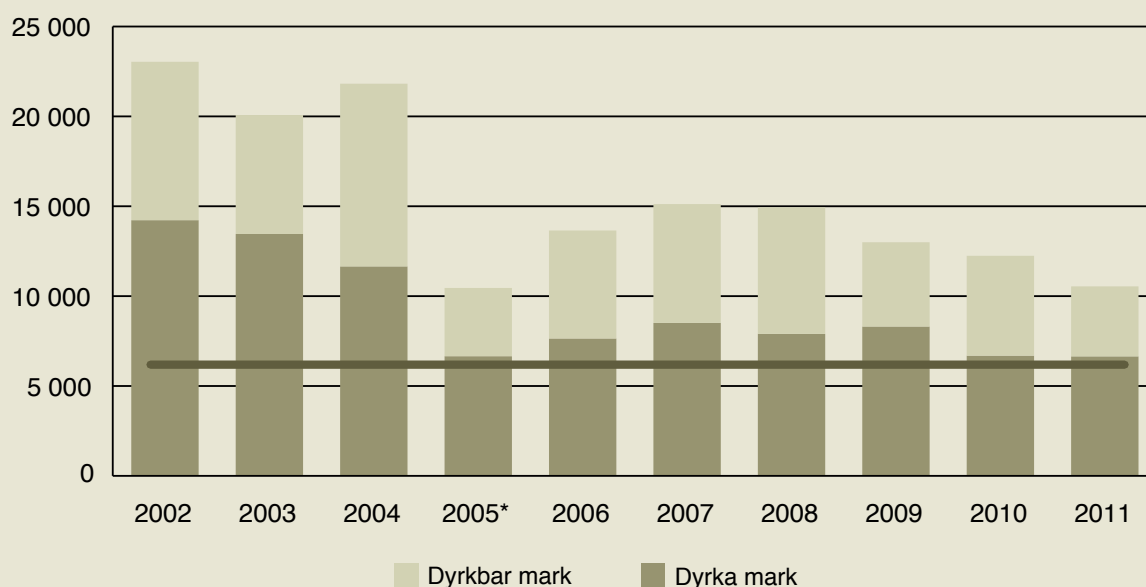
Regjeringen har hatt som mål at årlig omdisponering av dyrka mark skal under 6 000 dekar. I henhold til KOSTRA-rapporteringen ble det i 2011 omdisponert 6 648 dekar dyrka jord. Mer enn 2/3 av det som omdisponeres tas i bruk til bolig-, nærings- og samferdselsformål. Selv om tallene for dyrka mark i 2011 ligger 11 prosent høyere enn målet, er dette det laveste registrerte omdisponeringstallet for dyrka mark de siste 30 år. Til sammen ble 10 542 dekar dyrka og dyrkbar jord vedtatt

Jordvern målet

Det nasjonale målet for jordvern er at årlig omdisponering av dyrka mark skal være under 6 000 dekar. I Norge utgjør jordbruksarealene ca. 3 prosent av totalt landareal, mens gjennomsnittet i OECD-land er ca. 40 prosent. Bare 1/3 av jordbruksarealet i Norge er egnet for matkornproduksjon.

Omdisponert areal fordelt på dyrka og dyrkbar mark

(sum jordlov og plan- og bygningslov, dekar)

Den markerte linjen viser målet for omdisponering i den nye landbruksmeldinga som er 6 000 daa. Areal til skogplanting og arealer regulert til landbruk er trukket fra. *1 tall for 2005 er det trukket fra regulert friområde.

omdisponert til andre formål enn jordbruk i 2011. Resultatet for 2012 vil foreligge 15. juni 2013.

Som ledd i arbeidet med å følge opp de nasjonale målene om å beskytte arealressursene, har SLF et særlig ansvar for juridiske virkemidler og informasjonsvirkosomhet. SLF driver et fagnettverk for representanter fra landbruksavdelingene til fylkesmennene, innenfor området areal- og planspørsmål, og deltar med foredrag på kommunesamlinger i regi av fylkesmennene.

Jordvern og samferdsel

SLF deltok i 2012 i felles direktørmøte mellom Vegdirektoratet og de tre miljødirektoratene Riksantikvaren (RA), Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) og Direktoratet for naturforvaltning (DN). SLF redegjorde for nasjonal politikk innen kulturlandskap og jordvern, og jordvernutfordringer knyttet til gjennomføring av store samferdselsprosjekter.

I 2012 har SLF sammen med miljødirektoratene deltatt i oppstart av revisjon av samferdselssektorens håndbok for konsekvensutredninger (håndbok 140) som ledes av vegdirektoratet. SLF har også bidratt i arbeidet med å vurdere bruk av fysisk og økologisk kompensasjon av jordbruks- og naturområder i samferdselsprosjekter, som en del av arbeidet med ny nasjonal transportplan.

SLF, DN og Klif arrangerte høsten 2012 en samling for fylkesmennenes landbruks- og miljøverndirektører i Drammen. Samlingen var konsentrert om oppfølging

av nasjonal politikk som krever samhandling mellom miljø- og landbruksforvaltning på regionalt nivå, belyst med tema som blant annet naturmangfold, klima, skog, kulturlandskap, arealplanlegging og vannforvaltning.

Erfaringene som kom frem i løpet av konferansen er oppsummert i en rapport som er oversendt departementene. Hovedinntrykket er at miljøvern- og landbruksdirektørene ser det som nyttig med en felles arena der også berørte direktorater og departementer deltar. De tre direktoratene anbefaler at slike fellessamlinger mellom landbruks- og miljøforvaltningen arrangeres jevnlig.

Forvaltning av odelslov, jordlov og konsesjonslov

Dette er lovverk som i hovedsak forvaltes av kommunene med fylkesmannen som klageinstans. SLF er klageinstans i saker der Fylkesmannen har omgjort kommunenes vedtak etter forvaltingsloven § 35 m.v. I tillegg veileder vi kommuner og fylkesmennene om regelverket og rammene for skjønnsutøvelsen. Det er generelt et stort behov for informasjon, og SLF har bidratt med foredrag på elleve samlinger for kommuner og fylkesmenn i 2012. SLF har også drevet utstrakt rådgivningsvirksomhet for fylkesmenn, kommuner og andre. SLF har også i år arrangert samling for de juristene i fylkesmannenhetene som behandler saker etter eiendomslovgivningen.

For små eiendommer kan boplikt være betingelse

FOTO: COLOURBOX

for konsesjonsfrihet i kommuner som har fått innført forskrift om nedsatt konsesjonsgrense (nullgrense). I slike tilfeller er det SLF som fastsetter forskrifter etter søknad fra kommunen. Gjennom året har SLF behandlet søknader angående forskrift om nedsatt konsesjonsgrense fra fem kommuner, der fire gjaldt endringer av eksisterende forskrift, og en gjaldt opphevelse av hele forskriften. En av disse kommunene har i forskriften også satt slektskapsunntaket ut av kraft. Følgende fire kommuner har vedtatt endrede forskrifter: Bykle, Øystre Slidre, Lillesand og Risør. Nøtterøy kommune opphevet sin forskrift om nedsatt konsesjonsgrense i 2012. Per 31. desember 2012 hadde 65 kommuner forskrift om nedsatt konsesjonsgrense.

SLF er klageinstans i odelsfrigjøringsaker etter odelsloven § 31. Fylkesmannen er førsteinstans i slike saker. Etter jord- og konsesjonsloven er SLF klageinstans i de tilfellene hvor kommunen ikke selv kan ta avgjørelsen, og hvor Fylkesmannen av den grunn behandler saken som førsteinstans. Videre er SLF klageinstans i de sakene hvor Fylkesmannen overprøver kommunens vedtak med hjemmel i forvaltningslovens § 35.

SLF har i 2012 fattet vedtak i seks odelsfrigjøringsaker. Fire eiendommer ble odelsfrigjort.

SLF har som førsteinstans behandlet to saker om unntak for konsesjonsplikt i 2012, der en av søknadene ble innvilget, mens den andre delvis ble imøtekommet.

SLF har også hatt fem klagesaksbehandlinger etter konsesjonsloven. En av klagen ble tatt til følge. SLF har også behandlet en klage over begjæring om tvangssalg etter konsesjonsloven. Klagen ble ikke tatt til følge.

SLF har hatt tolv klagesaker etter jordloven, hvor fylkesmannen hadde omgjort kommunens vedtak om deling etter forvaltningsloven § 35. Klagen ble tatt til følge i en av sakene. SLF har hatt seks saker etter jordloven § 12 fjerde ledd (spørsmål om driftsenhet) hvor SLF er klageinstans for Fylkesmannens vedtak. Klagen ble tatt til følge i en sak. SLF har behandlet en klage om ileggelse av dagmukt etter jordloven, der klagen ble tatt til følge.

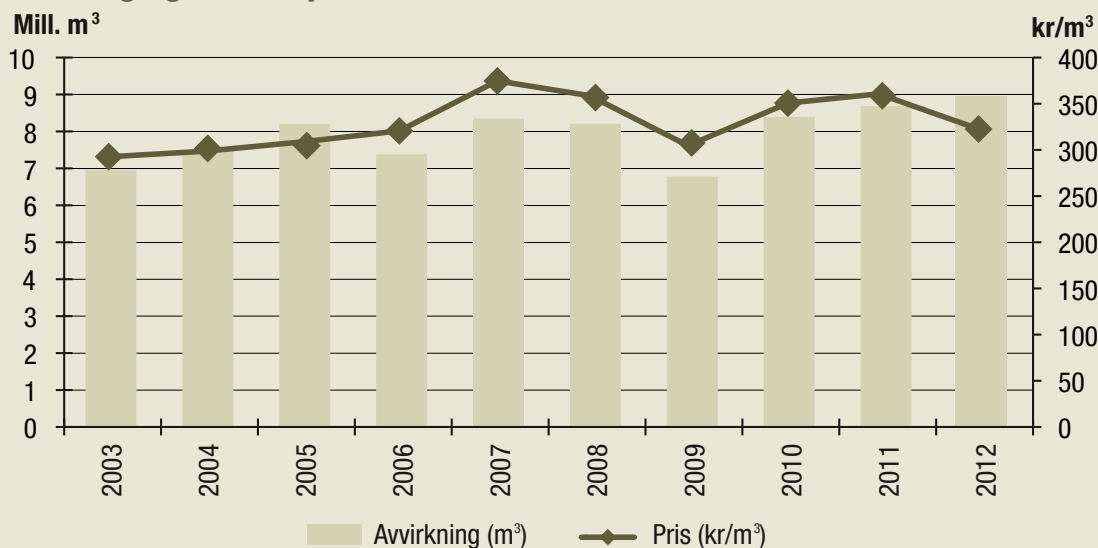
SLF har behandlet to søknader om ekspropriasjon etter jordloven. En søknad ble innvilget, mens en søknad ble avslått.

SLF har også fattet vedtak i tre saker etter forskjellige bestemmelser i fjelloven.

Skogbruk

Tømmerprisene har falt markant i 2012. Likevel har tømmeravvirkningen holdt seg høyt, og er på det høyeste nivå av hva som er registrert siden tidlig på 1990-tallet. Totalt ble det avvirket 8,96 mill. m³ tømmer i 2012. Orkanen Dagmar som blåste overende mye skog har medvirket til et høyt tømmerkvantum.

Avvirkning og tømmerpriser

Gjennomsnittlig tømmerpris har gått ned fra 362 kr/m³ til 324 kr/m³. Prisen på massevirke til papir og treforedling har gått mest ned. Treforedlingsindustrien sliter i markedet, og i løpet av året har Follum ved Hønefoss og Peterson Paper i Moss lagt ned virksomheten. I revidert nasjonalbudsjett på sommeren ble det med bakgrunn i dette bevilget en ekstraordinær treforedlingspakke på 100 mill. kroner, hvorav 25 mill. kroner skal brukes til utbygging av tømmerkaier, 10 mill. kroner til ombygging av veier, og 10 mill. kroner til taubanedrift. Resten skal brukes til utvikling av norsk skogindustri.

Planteaktiviteten har de siste årene vært lav. SLF har derfor intensivert kontroll av foryngelsesplikt etter hogst, og kommunene har fulgt opp dette i 2012. Det er derfor positivt å registrere at planteaktiviteten har økt både i 2011 og i 2012, med henholdsvis 15 prosent og 11 prosent. Også omfang av ungskogpleie har økt i 2012, med 9 prosent.

Økning i bruk av skogfond

Bruk av skogfond til investeringer i skogen har gått opp i 2012 og var totalt på ca. 318 mill. kroner, mot ca. 293 mill. kroner året før. Avsetning av nye skogfondsmidler var 352 mill. kroner, altså noe høyere enn bruk av skogfond.

Tilskudd til skogbruk

Det ble bevilget 182 mill. kroner fra Landbrukets Utviklingsfond som tilskudd til primærskogbruket, herunder nærings- og miljøtiltak i skogbruket, skogbruksplanlegging, satsing på kystskogbruket, samt tilskudd til veiledning.

Det ble innført nye tilskuddsordninger for skogbruk i 2012. Gjennom treforedlingspakken i revidert nasjonalbudsjett ble det blant annet bevilget 25 mill. kroner til utbygging av tømmerkaier. Dette er viktig for verdikjeden.

FOTO: COLOURBOX

SLF har i den forbindelse utviklet retningslinjer for den nye tilskuddsordningen til tømmerkaier.

Energiflistilskudd

Uttak av virke til energiflis har økt hvert år siden tilskuddsordningen ble innført i 2009. Men i 2012 har aktiviteten gått noe tilbake igjen, det ble levert ca. 690 000 lm^3 flis mot 800 000 lm^3 i 2011. Nedgangen skyldes dels reduserte tilskuddsatser, men i hovedsak markedsforhold og lave priser på alternativ energi. Tilskuddsatsene ble redusert med 17 prosent i gjennomsnitt i forhold til året før. Det er brukt ca. 25 mill. kroner til energiflistilskudd i 2012. Tilskuddsordningen videreføres i 2013.

Utviklingsfondet for skogbruk

SLF er sekretariat for Utviklingsfondet for skogbruket. Utviklingsfondet har som formål å fremme forskning, utvikling, informasjon og opplæring innen skogbruket, samt andre tiltak av interesse for skogbruksnæringen. Årlige tildelinger ligger på 3-4 mill. kroner og i 2012 ble det tildelt 4,1 mill. kroner til 14 nye prosjekter.

Orkanen Dagmar

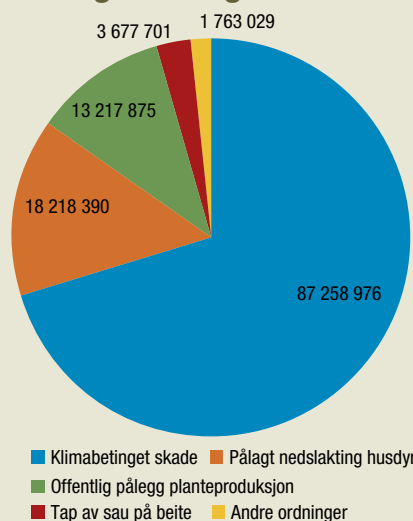
Orkanen Dagmar som traff Norge i julehelga 2011 forårsaket mye stormskader i skog. Omfanget av skadet skog ligger på i overkant av 1,5 mill. m^3 , og har ikke vært større siden nyttårsorkanen i 1992. I forhold til normal avvirking var omfanget størst i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Forsikringsdekning i disse fylkene er også lav. På denne bakgrunn ble det omdisponert 15 mill. kroner i tilskuddsmidler til disse fylkene, og det er iverksatt tiltak for å ta vare på det nedblåste virket. Denne aktiviteten vil pågå også i 2013. I Oppland, Hedmark og Buskerud blåste det også ned mye skog. Her er det meste av tømmeret tatt hånd om av det ordinære driftsapparatet i løpet av året.

Erstatningsordningene i landbruket

Totalt ble det utbetalt 124 mill. kroner fra erstatningsordningene i landbruket i 2012. Av dette er 87 mill. kroner erstatning for klimarelaterte skader, noe som i hovedsak gjelder avlingssvikt i planteproduksjoner i landbruket. Til sammenligning var erstatningsutbetalingen i 2011 lavere, da 46 mill. kroner ble utbetalt, tilsvarende gjennomsnittet for perioden 2004 – 2012. Hoveddelen av den høye erstatningsutbetalingen i 2012 gjelder tap i 2011, da det var stor avlingssvikt i Sør Norge. Fordi søknadsfristen er så sent som 31. oktober, ble store deler av erstatningene etter tap i 2011 først utbetalt i 2012. Mange erstatningsaker fra vekstsesongen 2012 vil på samme måte først bli behandlet i 2013.

Myndighetene vurderer utbrudd av enkelte plante- og dyresykdommer som så alvorlige at det gis pålegg til landbruksforetak eller husdyreiere om å gjennomføre omfat-

Utbetalinger alle erstatningsordninger 2012

Figuren viser erstatning i kroner utbetalt i 2012 for alle erstatningsordningene i landbruket (124 mill. kroner).

tende saneringstiltak for å bli kvitt smittestoffer, eller pålegg om nedføring ved radioaktivitet i beiteområdene til husdyr. I slike tilfeller kan det gis erstatning for kostnader forbundet med tiltakene. Det kan også gis erstatning for tap av sau på beite der tapet ikke skyldes rovvilt.

Avlingssvikt i vekstsesongen 2012

Vekstsesongen 2012 har i de fleste områder i landet hatt ganske normale værforhold. Det er mottatt i overkant av 500 søknader om erstatning for avlingssvikt, dette er omtrent halvparten av det gjennomsnittlig årlige søknadstallet (940 søknader i perioden 2003 – 2011).

Søknader fra fylkene indikerer hvilke områder som har hatt mest klimarelaterte skader i 2012. Akershus er det eneste fylket som har søknader knyttet til kornproduksjon. Telemark har mange søknader om avlingssvikt for frukt. Troms er det fylket som har flest søknader både i potet- og grovfôrproduksjon.

Fylkesmannen fatter vedtak i avlingssviktsaker. I 2011 var det 2500 søknader om avlingssvikt, og dette høye søknadsantallet medførte mange klager. SLF behandlet i 2012 108 klagesaker, dette er det tredobbelte av gjennomsnittet.

Forskriftene for erstatning ved klimabetingede skader

Erstatningsordningene i landbruket er etablert på områder der det ikke finnes generelle forsikrings-tilbud som kan redusere foretakenes risiko for økonomiske tap. Ordningene legger også til rette for en aktiv strategi for å motvirke farlige sykdommer og planteskadegjørere i landbruket.

er endret med virkning fra 1. februar 2012. Erstatning etter klimabetingede skader skal være en støtte gjennom en vanskelig økonomisk periode for landbruksforetakene, og ikke en form for inntektsgaranti. Dette prinsippet er videreført og tydeliggjort. Det er også presisert at det kun er klimabetingede skader som kan gi rett til erstatning. En enklere modell for erstatningsberegning skal gi mer åpenhet og bedre mulighet for innsyn i forvaltningen.

Erstatning etter husdyrsykdommer

I 2012 ble det utbetalt 18,2 mill. kroner i erstatning etter utbrudd av farlige husdyrsykdommer. Bier er definert som husdyr i denne sammenhengen, og 12,3 mill. kroner ble utbetalt i erstatning etter utbrudd av biesykdommen åpen yngelrâte. I 2011 ble det utbetalt ca. 18 mill. kroner etter utbrudd av denne sykdommen, og de fleste utbetalingene var til birøktere i Aust-Agder. Også i 2012 er det bigårder i Aust-Agder som har fått påvist den svært smittsomme sykdommen. Nedgangen i erstatningsutbetaling for 2012 gjenspeiler en nedgang i antall utbrudd. Dette er positivt for binæringen, som er blitt hardt rammet etter at sykdommen brøt ut i 2010. Dette var det første utbrudd i Norge siden 1994.

I 2012 er det utbetalt ca. 3,8 mill. kroner i erstatning etter sykdomsutbrudd i fjørfe. Det er utbetalt erstatning etter flere utbrudd av sykdommen infeksøs bronkitt i Sør-Trøndelag og etter utbrudd av ILT (Infeksiøs laryngotrakeitt, svært smittsom fjørfesykdom) i Telemark og Møre og Romsdal.

Sykdommer og skadegjørere i planteproduksjonen

Det ble utbetalt 13,2 mill. kroner i erstatninger for 2012, dette er på gjennomsnittet for pålegg om sanering etter farlige planteskadegjørere. I underkant av 90 prosent av utbetalingene skyldes sanering av ulike sykdommer i veksthusproduksjon. Den største erstatningsutbetalingen på 6 mill. kroner er utbetalt etter utbrudd av Tomato chlorotic dwarf viroid (TCDVd) ved et gartneri i Rogaland. TCDVd er en skadegjører som kan gi store avlingstap i tomatproduksjonen og ble første gang påvist i Norge i 2012. På Vest- og Østlandet er sykdommen heksekost påvist i flere frukthager. Det er utbetalt i underkant av 1,6 mill. kroner i forbindelse med sanering av planter etter utbrudd av heksekost i 2012.

Tilskudd til frøavl

I 2012 ble det utbetalt i overkant av 9 mill. kroner i tilskudd til norsk frøavl. Tilskuddet skal bidra til å fremme dyrking og forsyning av frø til produksjon av gras, belgvekster, rotvekster og grønnsaker med klimatilpassa sorter. Det ble utbetalt over 5,5 mill. kroner til frødyrkerne etter betydelig svikt i rødkløveravlinga i 2011. Manglende pollinering har de siste årene vært et økende problem i

kløverfrøproduksjonen, ikke bare i Norge, men i hele Nord-Europa.

Deltagelse i internasjonale forhandlinger

SLF deltok i oktober 2012 på partsmøtet for FNs Cartagena-protokoll under Konvensjonen om biologisk mangfold. Møtet ble holdt i Hyderabad, India. Protokollen er en internasjonal avtale som skal bidra til å sikre at handel med levende genmodifiserte organismer (GMO) over landegrensene ikke skader bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfoldet. Rundt 1 500 delegater fra over 100 partsland deltok. Den norske delegasjonen bestod av representanter fra Miljøverndepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utviklingsfondet, Direktoratet for naturforvaltning og Statens landbruksforvaltning.

Beiteordningene

Erstatning for tap eller merkostnader vedr. dyr på beite kan gis ved tap av sau, beiterestriksjoner og ved krav om nedføring av dyr for å redusere radioaktiviteten før slakting.

SLF kan gi erstatning ved tap av sau på utmarksbeite. Ordningen erstatter ikke tap forårsaket av fredet rovvilt eller dersom alminnelige forsikringsordninger dekker tapet. SLF har i 2012 utbetalt i overkant av 3,6 mill. kroner i erstatning for tap av sau etter beitesesongen 2011. Det er erstattet i overkant av 5 500 dyr. Utbetalt erstatning er den høyeste siste 10 år og utgjør en markant økning fra 2,2 mill. kroner etter sesongen 2010. Foretak i Sogn og Fjordane og spesielt Møre og Romsdal mottok i 2012 store erstatninger for tap av sau knyttet til sykdom.

Ved restriksjoner i bruk av utmarksbeite på grunn av rovvilt har det siden 2008 blitt utbetalt bidrag til å dekke økte utgifter på grunn av føring på innmarksbeite eller annet sikkert beite. Av hensyn til dyrevelferd ga Mattilsynet dyreeiere i Nord-Trøndelag og Finnmark restriksjoner i bruk av utmarksbeite i 2012. Restriksjonene medførte utbetaling av om lag 200 000 kroner i erstatning. Utbetalingene på denne ordningen er lave, men har økt hvert år siden 2009.

Radioaktivitet i sau etter utmarksbeiting er en følge av Tsjernobylulykken i 1986. Når radioaktivitet over grenseverdiene konstateres, setter en i verk nedføring av saue. I 2012 omfattet ordningen om lag 180 dyreeiere og 1 800 sau. Erstatningsutbetalingen på om lag 700 000 kroner, ble halvert sammenlignet med i 2011, og har ikke vært på samme lave nivå siden 2007. Nedgangen kan til dels tilskrives redusert mengde sopp i beitesesongen 2012. Stor geografisk variasjon i mengden av radioaktivt cesium i vegetasjonen er årsaken til at Mattilsynet i likhet med foregående år ga flest pålegg om nedføring av sau i Oppland.

FOTO: SLF

Naturskade

Svært mange saker i 2012

I 2012 ble det behandlet ekstraordinært mange erstatningssaker på naturskadeområdet. Totalt 3 439 erstatningssaker inkludert klagesaker ble behandlet i 2012, mot 1 671 saker i 2011 og ca. 1 000 saker i et gjennomsnittså. Det ble tilkjent erstatning på totalt 305,4 mill. kroner i 2012.

Flom var den vanligste skadeårsaken i sakene som ble behandlet i 2012. Om lag 141 mill. kroner ble gitt i erstatning som følge av flom.

En stor del av sakene behandlet i 2012 gjaldt pinseflommen i 2011. Store nedbørmengder over Sør- Norge skapte sammen med økt snøsmelting flom mange steder. Særlig Gudbrandsdalen ble hardt rammet av flom i elvene Otta og Gudbrandsdalslågen. Mange hus, veier og jordbruksarealer ble skadet. En annen hendelse som

førte til mange saker i 2012, var flommen som rammet Holtålen kommune i Sør- Trøndelag i midten av august 2011. Flom var den mest vanlige årsaken til erstatningsutbetalinger i 2012.

Om lag 127 mill. kroner ble gitt i erstatning som følge av storm/stormflo i 2012, dette var den nest hyppigste årsaken til naturskade og erstatning. Sakene gjaldt med få unntak skade som følge av stormene "Berit" og "Dagmar". "Berit" slo inn over landet i midten av november 2011, og gjorde mest skade i Nord- Norge. 1. juledag

Statens landbruksforvaltning er sekretariat for styret og ankenemnda for Statens naturskadefond. Ordningen omfatter erstatning etter naturskade og tilskudd til FoU-prosjekter som skal medvirke til å redusere skadevirkningene av fremtidige naturulykker, og øke effekten av de ressurser som settes inn.

2011 traff stormen "Dagmar" vestkysten av Norge. Begge disse stormene gjorde store materielle skader på bygninger, kaianlegg, strømmaster og skog langs kysten fra Sogn og Fjordane til Nordland, men også store deler av Østlandet ble rammet i form av vindfelling av skog. SLF mottar fortsatt krav om erstatning som følge av stormene "Berit og Dagmar". Skader knyttet til disse stormene vil bli behandlet i 2013.

Den vanligste sakstypen i 2012 var krav om erstatning til gjenoppbygging av veger og broer. Om lag 110 millioner kroner ble gitt i erstatning til gjenoppbygging av veger og broer i 2012.

Flommer i 2012

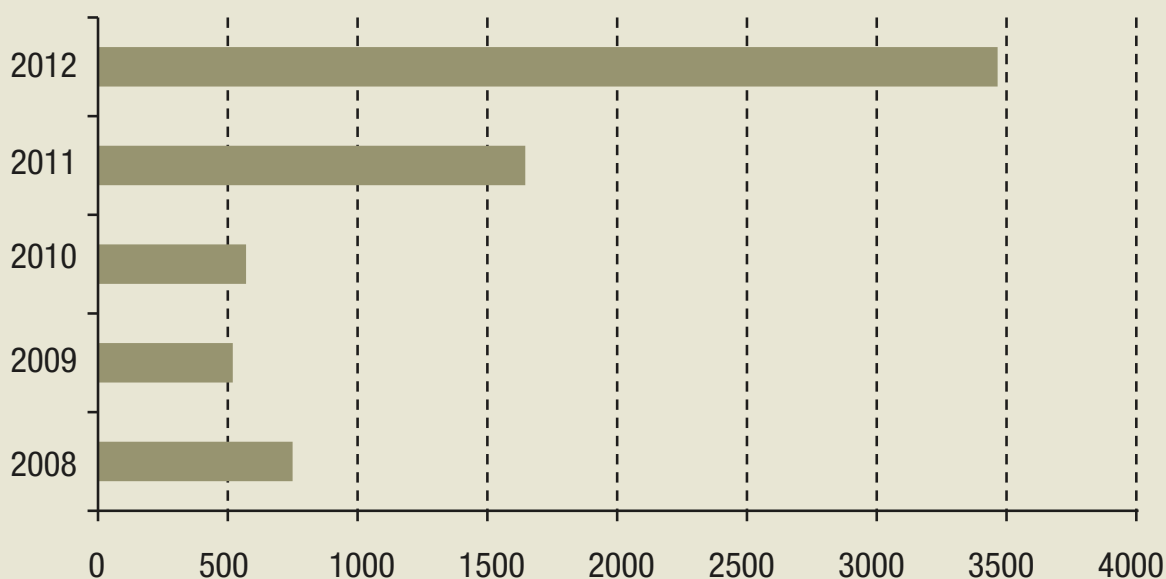
Det har også vært flere flommer i 2012. Ekstremværet "Frida" førte til flom i Buskerud og Vestfold sommeren 2012. Kommunene Eiker, Modum og Sigdal ble spesielt

hardt rammet. SLF mottar fortsatt krav om erstatning som følge av denne flommen, og det er ventet at den vil føre til mange saker i 2013. Flommen i indre Troms i juli 2012 vil også føre til en del saker i 2013. Målselv kommune ble hardest rammet av flommen. Flommen rammet også kommunene Bardu, Salangen, Balsfjord og Storfjord.

Overskjønn

Dersom en av partene i en naturskadesak ikke er tilfreds med lensmannsskjønnet kan det kreves overskjønn som behandles i tingretten. SLF har i 2012 vært statens representant i overskjønn over lensmannsskjønn i 38 saker, mot i underkant av 20 saker i et gjennomsnittså. En sak er anket inn for Lagmannsretten av skadelidte.

Vedtak om naturskadeerstatning 2008 - 2012

Utfordringer

- Å få fram god informasjon om miljøtilstanden og effekter av ulike tiltak som grunnlag for målrettet virkemiddelbruk
- Å nå det nasjonale målet om redusert årlig omdisponering av dyrka mark, slik at de mest verdifulle jordressursene sikres både på kort sikt og over tid
- Gjøre skogeierne bedre kjent med virkemidler for skogbruket og det ansvaret de har på miljøområdet

- Det tar lang tid fra en naturskade oppstår til erstatningsvedtak fattes. Saksbehandlingen følger en krevende prosess fra melding til takst og endelig vedtak, og saken skal innom mange instanser
- Nå ut med informasjon slik at målgruppene kan ha realistiske forventninger til naturskadeerstatning og erstatningsordningene i landbruket

Landbruksproduksjon

På resultatområdet inntekts- og velferdspolitiske tiltak i landbruket skal SLF bidra til å sikre matproduksjonen og en stabil matforsyning. Arbeidsoppgavene er utvikling og forvaltning av inntekts- og velferdsordninger, produksjonsregulerende virkemidler innen melkeproduksjon og kraftfôrkrevende produksjon, samt en rekke mindre tilskuddsordninger. Felles for ordningene er at de har primærprodusentene som målgruppe. Sekretariatsoppgavene for Fondet for forskingsavgift på landbruksprodukter, Forskningsmidlene over jordbruksavtalen og Klagenemnda for kvoteordningen for melk ligger også under dette resultatområdet. Det samme gjelder SLFs eksterne kontroll med tilskudd, avgifter og rettigheter.

Ansvar for koordinering av innspill til jordbruksoppfølgeret ligger til dette området. Innspillene leveres Landbruks- og matdepartementet 15. februar hvert år.

Viktige mål er å bidra til verdiskaping i næringslivet og å videreutvikle regelverket slik at det blir lettere å rette seg etter for foretakene, og slik at det styrker grunnlaget for en effektiv og enhetlig forvaltning, samt at de politiske mål nås.

Antall foretak

43 917 søkte produksjonstilskudd i 2012. Det er 853 færre søkere enn i 2011, en nedgang på 1,9 prosent. Nedgangen er noe mindre enn fra 2010 til 2011 da det var en nedgang på 960 foretak eller 2,1 prosent.

Jordbruksareal

Jordbruksareal i drift er 9,9 mill. dekar. De foreløpige arealtallene indikerer en nedgang på 73 000 dekar, 8 000 dekar større nedgang enn i 2011. I 2005 var det registrert 10,26 mill. dekar jordbruksareal i drift, mot 9,91 mill. dekar i 2012. Dette er en nedgang på 3,4 prosent. En stor del av nedgangen i areal har skjedd i de kommunene som har tatt i bruk arealopplysninger fra gårdskart siden 2005.

Økologisk landbruksproduksjon

Nedgangen i areal i første års karens i 2010 og 2011 har stoppet opp. I 2012 var det en økning på 1000 dekar til 22 500 daa fordelt på 299 søkere. Andelen jordbruksareal som er lagt om, eller er under omlegging til økologisk drift, holder seg på samme nivå som i 2011.

Noen utviklingstrekk

Utviklingstrekkene er basert på tall fra søknader om produksjonstilskudd for 2012.

- Areal i drift har vært noenlunde stabilt de siste

årene, men det er noe nedgang. Gjennomsnittlig areal per driftsenhet var 226 dekar.

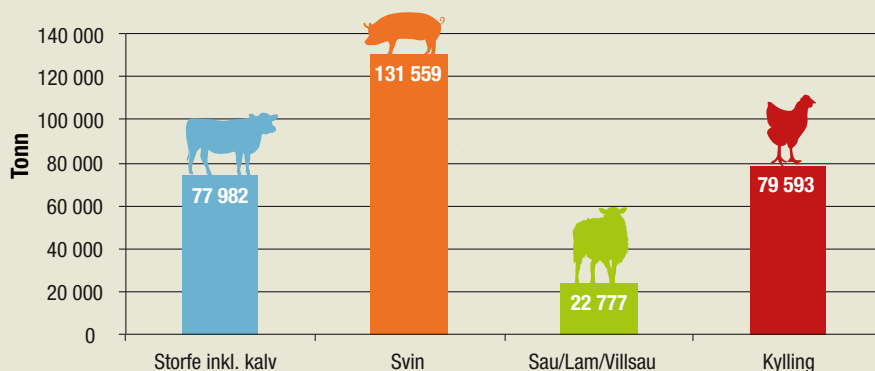
- Tallet på foretak som produserer kumelk går ned. Fra 2011 til 2012 var det en reduksjon på 560 foretak til knapt 10 000. Gjennomsnittsbetsetningen økte med litt over en ku til 23,4 melkekyr.
- Fra 2011 til 2012 gikk det totale antall kyr noe opp. Antall melkekyr er nesten uendret på vel 233 000 dyr, mens antall ammekyr økte med vel 1000 til vel 73 000.
- Antall søkere som produserer geitemelk er redusert med 23 til 352. Gjennomsnittsbetsetningen har økt med to dyr, til 95 melkegeiter.
- Antall søkere som har sau er redusert med knapt 200 til ca. 14 000. Gjennomsnittsbetsetningen er nå på 59 søyer og 95 lam.
- Antall smågrisprodusenter er redusert med vel 80 til 1 230. Gjennomsnittsbetsetningen har økt med en purke til 43. Antall søkere som har slaktegris er redusert med 120 til 2 000. Gjennomsnittlig antall slaktegris per produsent har økt med 15 dyr fra 2011, og er nå på 232 slaktegris.
- Antall søkere som driver eggproduksjon har gått opp med 25, og er nå på ca. 1 785. Gjennomsnittlig antall verpehøns per søker har økt til 2 188.

Produserte mengder

Produksjonen i 2012 viser følgende endringer i forhold til 2011: Økning på 3,7 prosent for kumelk, reduksjon på 0,6 prosent for geitemelk, 4,0 prosent for storfekjøtt og 2,6 prosent for lam/sau. Økning på 1,0 prosent for svin og 2,2 prosent for fjørfe-slakt (kylling og kalkun). I følge prognosen ser det ut til å bli en økning på 4,8 prosent for korn.

I 2012 ble det produsert ca. 19,4 mill. liter geitemelk og 1 531 mill. liter kumelk.

Slaktemengde 2012 fordelt på dyreslag

Figuren viser mengden slaktekjøtt i 2012 fordelt på dyreslagene storfe inkl. kalv, svin, sau/lam/villsau og kylling.

Tilskuddsforvaltning

I 2012 har det vært arbeidet videre med utvikling av fagsystemer og regelverk for søknadsbehandling, kontroll og utbetaling av tilskudd. Dette skal sikre at rett beløp blir utbetalt til rett tid til rett foretak. Økt kontrollaktivitet hos fylkesmennene medfører et økende omfang av tildels kompliserte klagesaker til SLF. Saksbehandlingstiden for disse sakene er en utfordring både for forvaltningen og de berørte.

SLF deltok i 2012 på kommunesamlinger i regi av Fylkesmannen i flere fylker der produksjonstilskudd og avlsertilskudd var tema. SLF arrangerte også en egen samling med samme tema for ansatte hos fylkesmennene.

Offentligrettslige krav i utbetaling av produksjonstilskudd

Blant de foretakene som mottar produksjonstilskudd, effektuerer SLF lovhjemlede krav som trekk i tilskuddsutbetalingen for ca. 4 200 foretak. Dette utføres av SLF på vegne av en tredjepart. I tillegg til skatt og merverdiavgift fra Skatteetaten, kommer de andre kravene fra namsmenn, Statens innkrevingssentral, NAV og kommunene. Det juridiske grunnlaget for effektivering av kravene er blant annet hjemlet i skatteloven og tvangsfullbyrdsloven. De offentligrettslige kravene fordelte seg i 2012 på 106 mill. kroner i skatt, 34 mill. kroner i merverdiavgift og 18 mill. kroner i andre offentligrettslige krav.

FOTO: COLOURBOX

Klinisk veterinæravtalt

30. juni 2012 opphørte avtalen mellom Den norske veterinærforening og kommunesektorens organisasjon (KS) om klinisk veterinæravtalt. KS påtok seg inntil videre å forvalte ordningen for klinisk veterinæravtalt. SLF har bistått med fastsetting av satser og utarbeidelse av rundskriv til Fylkesmenn for 2013.

Innkrevning av avgifter

SLF krevde i 2012 inn 470 mill. kroner i omsetningsavgift og over 140 mill. kroner i forskningsavgift. Tollvesenet krever inn forskningsavgiften på importerte landbruksprodukter og overfører hver måned til SLFs konto. SLF har i 2012 gjennomført en effektivisering av avgiftsinnkrevningen, basert på en kartlegging og analyse av de arbeidsprosessene som utføres ved innkreving av omsetnings- og forskningsavgift. Fra og med 1.1.2012 overtok SLF innkreving av forskningsavgift på honning, reinkjøtt og vegetabiler fra Mattilsynet.

Avløsning ved sykdom mv.

SLF utredet til jordbruksoppgjøret 2012 innføring av gradert uttak av foreldrepenger innenfor ordningen med avløsning ved sykdom. Det ble vedtatt at endringene skulle gjøres gjeldende fra 1.1.2013. Endringen innebærer at foreldre som får barn etter 1.1.2013 kan få tilskudd til avløsning ved gradert uttak av foreldrepenger (tidskonto). Foreldrene må benytte samme graderte uttak som det som er godkjent av NAV. Foreldrepenge- ne må tas ut innen tre år etter fødselen.

Produksjonsregulering

SLF er førsteinstans for saker som gjelder kvoteordningen for melk. Med virkning fra 1.1.2012 trådte ny forskrift om kvoteordningen for melk i kraft. Den nye kvoteforskriften er mer fleksibel enn tidligere kvoteforskrift, særlig hva gjelder muligheten til å starte opp som ny melkeprodusent, hvor melken kan produseres, og adgangen til å gjenoppta produksjonen etter en opphørsperiode. Nytt er det også at alle endringer i kvoteforhold må skje med virkning fra starten av nytt kvoteår. Begrepene grunnkvote og disponibel kvote innført. Grunnkvoter og disponibel kvoter reguleres med hvert sitt forholdstall.

På grunn av smørkrisen i 2011 besluttet LMD sommeren 2012 å justere opp kvotene og kvotetakene tre prosent. Justeringen gjaldt bare for kvoteåret 2012/2013.

Statens landbruksforvaltning beregner melkeknoten til den enkelte produsent hvert år. I 2012 fattet SLF ca. 600 enkeltvedtak etter kvoteforskriften (omsetning og leie av kvoter er holdt utenom). Ca. 41 prosent av vedtakene gjaldt samdrifter. Ved utgangen av 2012 var det 1 360 samdrifter. Dette er nedgang på 168 samdrifter sammenlignet med 2011.

På husdyrkonsesjonsområdet er det få saker til behandling i SLF. SLFs hovedoppgave er å bidra til kompetanseheving og klargjøring av regelverket i ytre forvaltning, slik at den kan håndtere en rekke krevende problemstillinger.

Omsetning og leie av kvote

Det var 433 kumelkprodusenter og 11 geitemelkprodusenter som solgte melkeknoten i 2012. Disse solgte totalt 37,9 mill. liter kumelkkvote og 429 893 liter geitemelkkvote. Mengde kumelkkvote som ble kjøpt fra staten til melkeproduksjon økte med 75 prosent fra 2011. Totalt ble det godkjent 3 427 kjøp av 25,4 mill. kroner liter kumelkkvote. Det var ikke anledning til å kjøpe geitemelkkvote fra staten i 2012. Det ble leid ut kumelkkvote fra 391 landbrukseiendommer tilsvarende en melkemengde på 29,6 mill. liter. Videre ble det leid ut geitemelkkvote fra 27 landbrukseiendommer tilsvarende en melkemengde på 911 258 liter.

SLF har en nettløsning for kjøp og leie. Via Altinn får brukerne mulighet til å se detaljer om kvoten, og å melde inn utleie og kjøp av kvote fra staten. I 2012 benyttet 66 prosent av kjøperne av kumelkkvote seg av denne muligheten. Omtrent ni prosent av meldingene om utleie av kumelkkvoter og tre prosent av meldingene om utleie av geitemelkkvote ble også meldt inn elektronisk. Den elektroniske søkertjenesten gir sikker og effektiv innlevering av søknader, samtidig som den gir melkeprodusentene og forvaltningen god oversikt over innsendte søknader.

Lokal foredling av melk

SLF kan gi kvote for produksjon av melk til lokal foredling. Ved utgangen av 2012 hadde 169 foretak lokalforedlingskvote. I tillegg finnes det lokale foredlere som produserer melk innenfor kvote. I samsvar med gjeldende regelverk skal all melkeproduksjon som blir foredlet og omsatt lokalt rapporteres til SLF innenfor gitte frister. SLF får inn rapporter om melkeproduksjon til lokal foredling fra 91 produsenter.

Klagenemnda for kvoteordningen for melk

SLF har sekretariatsfunksjonen for Klagenemnda for kvoteordningen for melk. Klagenemnda er klageinstans for saker som gjelder forskrift om kvoteordningen for melk. I 2012 behandlet klagenemnda 27 saker, ni færre enn året før. Av disse sakene ble tre imøtekommet og 24 ikke imøtekommet. Mange av sakene dreier seg om dispensasjon fra kravet om to års sammenhengende leveranse, og fra søknadsfristen ved etablering av samdrift, samt ved salg og leie av kvote. Videre dreier en del av sakene seg om kvoteberegningen.

Husdyrkonsesjon

Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen har som formål å legge til rette for spredning av denne produksjonen ved at det er satt maksimalgrenser for enhetene. Det er i dag 224 foretak som har konsesjon for å drive over konsesjonsgrensene. Av disse har 106 konsesjon for svineproduksjon, 127 konsesjon for fjørfeproduksjon og ni konsesjon for kombinert svine- og fjørfeproduksjon. SLF er klageinstans for saker som gjelder regelverket for husdyrkonsesjon. I 2012 ble 16 klagesaker behandlet i SLF. Disse omhandlet i hovedsak søknad om konsesjon ut over den konsesjonsfrie grensen eller ileggelse av erstatning på grunn av produksjon over de konsesjonsfrie grensene. Det ble fattet vedtak om innkreving av standardisert erstatning for til sammen 1,3 mill. kroner i 2012.

Forskning

SLF er sekretariat for styrene for Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) og Forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA). Styrene er samordnet for å sikre helhetlig og effektiv forvaltning av de samlede forskningsmidlene.

Et tett samarbeid med Norges forskningsråd (NFR) bidrar til at:

- forskningsprosjektene kvalitetssikres faglig og vitenskapelig
- bruk av forskningsmidler på området samordnes
- administrasjonen forenkles og effektiviseres

Styrene har i 2012 vært opptatt av at utfordringene nevnt i landbruks- og matmeldingen blir møtt med relevante forskningsprosjekter. Styrene vedtok derfor noen prinsipper for sin tildeling:

- Det gis økt prioritet til forskning for økt matproduksjon og forskning som fremmer konkurranseevnen i

næringsmiddelindustrien

- Forskningen finansiert av FFL/JA skal være et sentralt virkemiddel for å styrke og videreutvikle landbruks- og matsektoren
- Midlene til FFL/JA og andre forskningsmidler samordnes slik at landbruksmeldingens kunnskapsbehov dekkes

Følgende hovedprioriteringer ble fulgt for utlysningen av forskningsmidler i 2012:

- Økt matproduksjon med norske ressurser
- Mat, helse og forbruker
- Klimatilpasset, bærekraftig landbruk
- Råvarekvalitet og mattrygghet

Innenfor samarbeidet med NFR's program BIONÆR ble det avtalt en utlysings- og tildelingsmåte som bidro til en samordning av midler. Alle innovasjonsprosjekter med 50 prosent finansiering fra næringslivet ble finansiert av BIONÆR, og midlene fra FFL/JA kunne dermed brukes til flere kompetanseprosjekter.

Av 28 søknader om kompetanseprosjekter ble 21 tildelt midler. Det var i forkant av søknadsfristen en vurdering av 67 projektskisser, der 30 ble anbefalt å utarbeide en fullstendig søknad.

Prosjektene har høy forskningsmessig kvalitet. Prosjektene støttes med 31,5 mill. kroner i 2013, og totalt 133,7 mill. kroner for hele prosjektperioden 2013-2017.

FFL har også ansvar for tildeling til strategisk forskning ved Nofimas divisjon mat. Nofima avsluttet i 2012 en programperiode, og har søkt om midler til ti nye strategiske prosjekter for perioden 2013-2016. Prosjektene er fagevaluert av NFR. Det bevilges 64,5 mill. kroner for 2013. I 2012 ble det bevilget 53,6 mill. kroner.

Midler til pågående prosjekter fra tidligere utlysninger, nye strategiske programmer og stipendiater, bevilgning til sekretariat for nettverksprogram og nye

innvilgede prosjekter fra åpen utlysning der Nofima er hovedsøker, utgjør en bevilgning på om lag ca. 75 mill. kroner til Nofima for 2013.

Publisering og formidling er en prioritert oppgave. Det legges løpende ut informasjon om påbegynte og avsluttede prosjekter på SLFs hjemmesider. Utover dette legges det fortløpende ut nettnyheter om prosjekter og andre aktiviteter relatert til FFL/JA. Dette gjøres ofte i samarbeid med LMD, NFR eller forskningsinstitusjoner. I 2012 ble det publisert ca. 40 slike nyhetssaker på SLFs hjemmeside. Det utarbeides også egne årsmeldinger for FFL og JA.

Utfordringer

Økt matproduksjonen for å opprettholde selvforsyningsgraden, kombinert med ønske om landbruk over hele landet, innebærer at SLF må arbeide mer med analyse og vurdering av utviklingstrekk i produksjonsfordeling og arealutvikling. SLF skal bidra til å målrette og differensiere virkemidlene slik at de treffer hovedut-

fordringene.

SLF skal **videreutvikle** regelverk og saksbehandlings-systemer, slik at de blir lettere å innrette seg etter for foretakene, og enklere å forvalte på en effektiv og god måte.

En effektiv og kvalitativt **god kontroll** er viktig for næringslivet, for tilliten til forvaltningen og legitimiteten til virkemidlene og landbrukspolitikken. SLF ønsker å styrke kontrollen av foretak i hele verdikjeden, samt bidra til at fylkesmenn og kommuner kan utøve sin forvaltning og kontrollfunksjon på en god måte.

Formidling av fag- og forvaltningskompetanse til regional og lokal landbruksforvaltning er nødvendig for å lykkes med den samlede forvaltning av virkemidlene.

FoU er avgjørende for å utvikle innovative og konkurransedyktige verdikjeder. SLF er sekretariat for to styrer som årlig disponerer forskningsmidler på bortimot 200 mill. kroner. For SLF er det en **særlig utfordring** å bidra til å gjøre forskningsresultatene **lett tilgjengelig** for målgruppene.

Handel og industri

På resultatområdet markedstiltak, handel og industri skal SLF bidra til å sikre en godt fungerende næringsmiddelindustri og et stabilt marked, som gir avsetning for norske jordbruksråvarer til stabile priser. Viktige ansvarsområder er importvernet av landbruksvarer, sekretariatsfunksjonen for Omsetningsrådet, ordninger rettet mot næringsmiddelindustrien, markedsovervåking og innhenting av priser på norske og utenlandske landbruksvarer. Næringsmiddelindustri, importører og eksportører er viktige målgrupper for disse områdene.

Det internasjonale markedet for jordbruksråvarer

Etter historisk høye priser på jordbruksråvarer i det internasjonale markedet i 2011, var det stor spenning knyttet til utviklingen i 2012. Samlet falt prisene utover våren og sommeren, men økte sterkt igjen i juli. Dette skapte frykt for at man var på vei inn i en ny periode med sterk prisøkning - særlig på kornvarer. Det kunne få alvorlige konsekvenser for fattigdom og hungersnød m.m. Dette ble ikke tilfellet, siden prisene stabiliserte seg utover høsten.

Mye tyder på at "normalprisnivået" for jordbruksråvarer internasjonalt har kommet på et høyere nivå. Dvs. at etter pristopp og påfølgende prisfall har prisene stabilisert seg på et høyere nivå enn det som var tilfelle tidligere.

Desembertallene for FNs mat- og landbruksorganisasjons (FAOs) matprisindeks var på omtrent samme nivå som i desember året før. Derimot viser årsindeksen for 2012 at prisene har sunket betydelig fra et høyt nivå i 2011. Det var særlig varegruppene sukker, meieri og oljer som hadde sterk prisnedgang (se tabellen nedenfor).

Kjøtt

Internasjonale kjøttpriser lå på et høyt nivå i 2012, etter å ha vært rekordhøye ved utgangen av 2011. Imidlertid gikk prisene for de fleste kjøttslag litt ned i løpet av første halvår 2012. Dårlige kornavlinger og påfølgende høye kraftfôrpriser førte til at internasjonale priser på svin og fjørfe økte sterkt fra juli og mot utgangen av året.

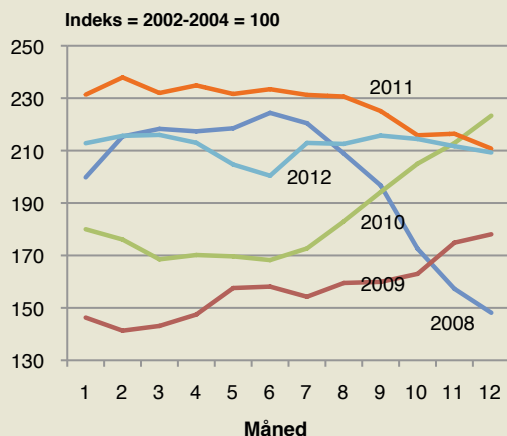
Korn

De internasjonale kornprisene var vesentlig høyere ved utgangen av 2012 enn ett år tidligere. Det var særlig sommerens tørke i USA og elendige hveteavlinger i Svartehavsregionen som drev prisene i været. Verdens totale kornproduksjon var ventet å nå rundt 2 240 mill. tonn i 2012 - 2013, nesten 75 mill. tonn lavere enn forrige kornår.

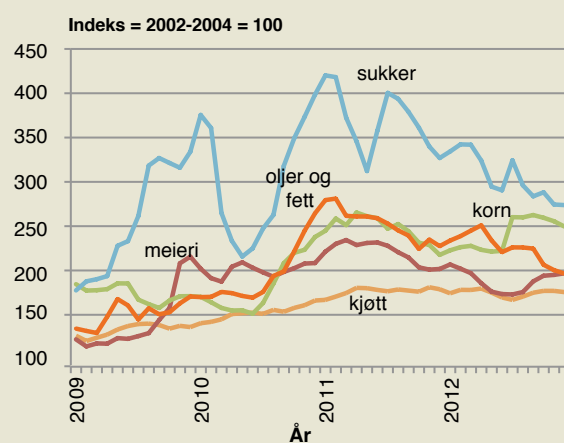
Meieri

Prisene på meierivarer sank i perioden mai - august, men økte deretter noe. Prisøkningen skyldtes usikkerhet mht. leveranser, kombinert med sterk etterspørsel etter meieriprodukter. I oktober og november var høysesongen for melkeproduksjon i New Zealand og Australia godt i gang. Dette ga økt tilgjengelighet av meieri-produkter, og stabiliserte prisene på slutten av året.

FAOs matprisindeks
(nominelle priser) 2008-2012

FAOs fem matvaregruppeindekser
(nominelle priser) 2009-2012

Kilde: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/wfs-home/foodpricesindex/en/>

Det norske markedet for jordbruksråvarer

Kjøtt

Norsk produksjon av storfekjøtt gikk ytterligere ned fra 2011 til 2012. Høyere melkekvoter og forsinket slaktning av melkekyr bidro til at produksjonen sank med 4,5 prosent, mens engrossalget økte med 3,9 prosent. Reguleringslageret var tomt allerede ved starten av året.

Produksjonen av svinekjøtt økte med snaut en prosent i 2012, etter to år med betydelig overdekning i markedet. Med en nedgang i etterspørselen på 0,9 prosent økte overskuddet i 2012, og det ble på nytt nødvendig med reguleringseksport. Til tross for overskuddet ble tollen satt ned (administrativ tollnedsettelse) for tredje år på rad for å sikre nok ribbe til jul.

Markedet for lammekjøtt var også i 2012 preget av periodevis knapphet. Reguleringslagrene ble tomme i løpet av februar, og til tross for høye slaktevekter sank produksjonen med rundt 2,6 prosent. Engrossalget økte med 2,5 prosent. For å dekke etterspørselen ble tollen satt ned fra februar til juni, samt før jul.

Etter noen år med svak salgsvekst og lagerbygging i kyllingmarkedet, økte etterspørselen sterkt for andre år på rad. Produksjonen økte med drøyt åtte prosent, men holdt knapt følge med veksten i salget. For å sikre tilstrekkelige tilførsler ble tollsatsen for kylling satt ned en periode på høsten.

Korn

Etter en kald og fuktig sommer endte kornhøsten 2012 bedre enn mange fryktet. Markedsregulator Norske Felleskjøp beregnet i november 2012 den totale kornavlingen til 1 027 500 tonn, godt under gjennomsnittet for de siste fem årene. Mens andelen matkorn av total hvetavling i forrige kornår var på historisk lave 15 prosent, ble andelen hvete som holdt matkvalitet beregnet til 68 prosent i kornsnesongen 2012/2013.

På grunn av vanskelige værforhold ble det sådd svært lite høsthvete i 2011, og hele 97 prosent av den norske hveteavlingen i 2012 var derfor vårhvete. Fordi vårhvetesortene har andre kvalitetsklasser og proteinkvaliteter enn høsthvetesortene, påvirker fordelingen kvaliteten på melet som males av norsk korn. Høsthvetearealet var mindre enn normalt også i 2012, men større enn det foregående året. Endringer i proteinkvaliteten i 2012-avlingen, sammen med årets store kvantum norsk matkorn, skapte utfordringer for matmellemøllene.

Problemerkene med mykotoksiner i kornet var totalt sett mindre i 2012 enn året før, og ved årsskiftet så det ut til at det samlede mykotoksininnholdet i fôret vil være mindre i 2012 enn i 2011. Fordi mer av havren i 2012 kunne gå til matformål og at det ikke var overlageret havre fra forrige sesong, forventet ikke Norske Felleskjøp gjenværende fôrkorn ved årsskiftet 2012/2013. Total produksjon av kraftfôr for 2012/2013 ble i november 2012 estimert til over 1,9 mill. tonn, omtrent på nivå med sesongen før. Norske Felleskjøp oppjusterte den forventede andelen karbohydrater i kraftfôret til 73,5 prosent for 2012/2013, opp to prosentpoeng fra forrige sesong.

Meieri

Etter at melkeproduksjonen gikk ned i 2011, økte den i 2012. I januar og februar var overproduksjonsavgiften satt til null, og det var dermed mulig å produsere mer enn de tildelte melkekvotene uten å betale avgift. Etterspørselen etter smør og fløteprodukter fortsatte å øke.

I 2012 ble det produsert 1 531,2 mill. liter kumelk og 19,4 mill. liter geitemelk. Økningen i produksjonen av kumelk var på 55,1 mill. liter, og nedgangen i produksjonen av geitemelk var på 117 000 liter. Lageret av tørrmelk økte i 2012.

Etterspørselen etter geitemelkprodukter var ca. 1,4 mill. liter lavere enn produksjonen.

Omtrent 92 prosent av den norskproduserte melken ble anvendt i det norske markedet, mens resten ble eksportert. Det har ikke vært reguleringsekspert av ost de siste årene. Naturlig nok var det ingen reguleringsekspert av smør i 2012. Underdekningen av norsk smør ble løst med import.

Egg

Eggsektoren har vært gjennom noen utfordrende år med omlegging av driftsform fra uinnredede bur før forbudet fra 2012. Det var krevende markedsmessig å balansere tilførselen til etterspørselen i denne overgangsfasen, da avvikling og nyetablering ikke var helt i takt og tilpasset etterspørselen.

Kapasiteten i 2010-2011 var større enn etterspørselen, og tiltak var nødvendig for å dempe produksjonen. Situasjonen snudde til underskudd fra sommeren 2011 til sommeren 2012, og det ble behov for å importere

egg til industribruk. Det forventes flere etableringer i 2013 og videre behov for tiltak for å dempe overskuddet. Situasjonen er ekstra krevende da et betydelig reguleringslager tas med inn i 2013.

Grønt

Sesongen 2012 var preget av en kald vår og til dels mye nedbør, og en del av grønnsakene kom senere på markedet enn tidligere år. Også i 2012 var importprisen i stor grad styrende for prisen på flere grønnsaker.

Fruktsesongen var dårlig som følge av vanskelige værforhold. Frost på våren og mye dårlig vær utover sensommeren og høsten reduserte avlingen. For epler var avlingen, med unntak av sesongen 2011, den lavest registrerte de senere årene. Sorteringen av både plommer og epler var krevende med stor utsortering på grunn av kvalitetsfeil og en stor andel liten vare. Prisene var likevel gode, og markedet forventes å få økt tilgang på norsk frukt i årene som kommer.

Målpriser

For mange av jordbruksvarene ble målprisene oppnådd i avtaleåret 2011/2012. For lam, egg og epler var måloppnåelsen litt under målpris, men prosentvis meget lite. For gris ble ikke målprisen oppnådd, på grunn av stor overproduksjon. Av poteter og grønnsaker var det bare potet og gulrot som oppnådde målpris, mens det for en del grønnsaker var betydelige avvik fra målpris.

Med unntak av grønnsaker er bildet mye av det samme i inneværende avtaleår. For gris er lagrene enda større enn i fjor, og avstanden til målpris forventes å bli over en krone. For egg ser det også ut til å bli dårligere målprisuttak enn forutsatt. Etter noen år med dårlig målprisuttak for de fleste grønnsakene, er det i inneværende avtaleår flere av grønnsakene som så langt har oppnådd målpris. Dette skyldes i stor grad høyere priser i utlandet enn tidligere, og dermed mindre importpress.

Import og tolladministrering

IMPORTUTVIKLINGEN

Kjøtt

For første gang siden det tollbaserte importvernet ble innført i 1994, var det nedsatt toll på alle de store kjøttslagene i Norge.

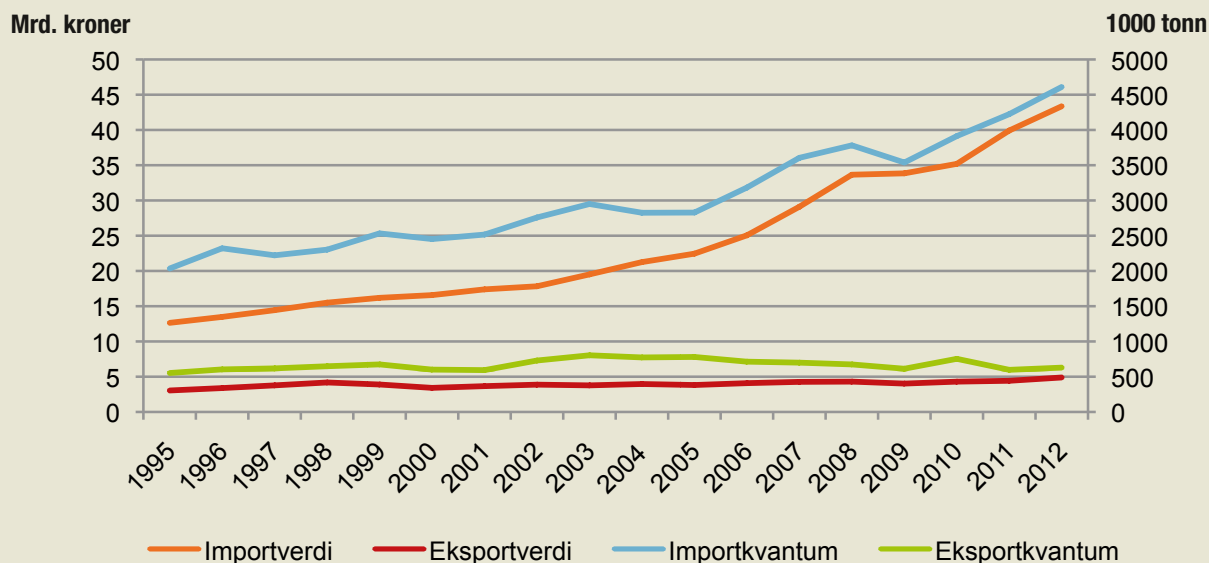
Underskudd av storfe og lam bidro til at importen av kjøtt økte i 2012. For storfe var importen rekordstor, og importen på administrative tollnedsettelse ble om lag

11 500 tonn. Tollsatsene for hele/halve slakt var nedsatt fra inngangen til 2012 og gjennom hele året, med unntak av perioden 15. oktober til 12. november. For bakparter var tollene satt ned fra februar til august.

Som i 2011 ble tollene satt ned for ferske, hele lam både på våren og i forkant av julesesongen. For å sikre nok råstoff til pinnekjøtt ble tollene på nytt satt ned i to måneder før jul. Importen til nedsatt toll var på 1 700 tonn.

Etter tiltak i bransjen ble det skåret ned nærmere 675 tonn ekstra ribbe fra reguleringslageret i forkant av julesalget. Det var likevel ikke nok til å dekke etterspørselen,

Import og eksport av landbruksvarer de siste 18 årene i verdi og volum

og tollen ble satt ned for en periode på to uker før jul. Totalt ble det importert 1 000 tonn svinekjøtt inkl. ribbe.

Stor etterspørsel etter kylling førte til at bruken av importkvoter økte betydelig. Både WTO-kvoten og den nye EU-kvoten ble fullt utnyttet. Sammen med nedsatt toll fra 24. september til 28. oktober førte dette til en sterk importøkning. Det ble til sammen importert 380 tonn kyllingkjøtt til nedsatt toll.

Korn

Den økte karbohydratandelen i kraftfôret, sammen med den lave andelen fôrkorn i den norske avlingen, gjorde at importbehovet for fôrkorn i kvoteåret 2012/2013 ble prognosert til rekordhøye 528 000 tonn. SLF måtte avholde ekstraordinære auksjoner av hhv. karbohydratkvote i juli og matkornkvote i september. Ved kornårets slutt 31. august var over 274 000 tonn matkornkvote og 397 000 tonn karbohydratkvote fordelt.

Fra september til utgangen av 2012 ble det auksjonert bort 378 000 tonn karbohydratråvarer til kraftfôr. Importbehovet for matkorn ble beregnet til 136 000 tonn for kvoteåret 2012/2013, en halvering fra forrige sesong.

Egg

Det er relativt liten import av skallegg og eggprodukter. Import av skallegg i 2012, i likhet med året før, kan i stor grad tilskrives behov for å dekke opp i perioder med underskudd av norskproduserte egg. Importeggene benyttes til eggprodukter. Det ble importert 1 401 tonn skallegg i 2011 og 1 187 tonn i 2012. Det importeres også noe eggprodukter, og dette er i hovedsak utenlands bearbeiding av norske egg. Mens den tollfrie EU-kvoten ble fullt utnyttet både i 2012 og året før, ble WTO-kvoten med redusert tollsats delvis utnyttet i 2012 og i større grad i 2011.

Grønt

Til tross for en våt og kald vår var det få overnoteringer som førte til vurderinger av tollnivået i norsk sesong, og derfor lite behov for tollnedsettelse.

Meieri

Året 2012 var preget av en økende etterspørsel etter fete meieriprodukter. En dårligere grovfôrsituasjon førte til

lavere fettprosent i melka, og dermed en vedvarende underdekning av melkefett. Derfor var det behov for import av smør og smørrolje.

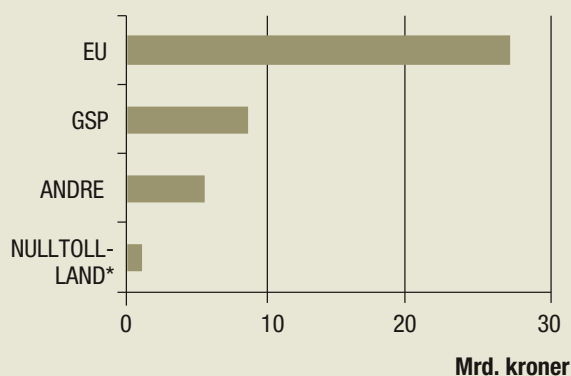
Melkefett ble importert til nedsatt toll både gjennom importkvote for smør og nedsatt toll på smør og smørrolje. WTO-kvoten på 575 tonn ble utnyttet med ca 70 prosent. I tillegg ble det iverksatt tollnedsettelse på smørrolje fra 1. desember 2011 til 30. september 2012. For smør ble tollen først satt ned til kr 8,00 per kg i januar. Fra 1. september til 31. desember ble tollen satt ned i ulike perioder til kr 20,50, 10,50 og 10,00 per kg. Tollsatsen endret seg først og fremst pga. økning i de internasjonale prisene.

Individuelle tollnedsettelse

Det ble i 2012 innvilget 5 829 individuelle tollnedsettelse, inkl. kvoteuttak, og om lag 300 generelle tollnedsettelse. Til sammenligning ble det i 2011 innvilget 5 689 individuelle tollnedsettelse og 300 generelle tollnedsettelse.

For bearbejdede grøntprodukter, som hermetiske grønnsaker og lignende, er det fremdeles utfordringer med nye produkter som ønskes inn på det norske markedet, vurderinger av forskjellene mellom utenlands- og innenlandsproduserte varer og eventuelle tollnivå.

Importverdi fordelt på opprinnelse 2012

*inkl Nmaibia, Botswana og Swaziland

Import fra utviklingsland

Gjennom GSP-systemet (General System of Preferences) skal utviklingsland kunne eksportere landbruksvarer til Norge med lav eller ingen toll. Den totale importen av landbruksvarer til Norge fra disse landene beløp seg i 2012 til 9,4 mrd. kroner, en økning fra 8,4 i 2011. Dette utgjorde vel 20 prosent av den totale importen til Norge.

Nulltollordningen er en del av GSP, og 64 land kan gjennom denne ordningen eksportere toll- og kvotefritt til Norge. Norge importerte i 2012 for 800 mill. kroner fra nulltollandene, inkludert Namibia og Botswana. De største varegruppene under GSP-ordningen er bearbeidet dyrefôr, soya, frukt, kaffe, te og kjøtt. Til sammen utgjorde disse produktene 81 prosent av importverdien fra GSP-landene.

Tollkvoter

SLF fordelte 71 tollkvoter for import i 2012, hvorav 68 på auksjon. Totalt brakte tollkvotene inn 191 mill. kroner, ned 1 mill. kroner fra året før.

Tollkvoteforskriften ble endret i november. Det ble vedtatt at hjortekvoten skulle endres til 200 tonn med bein, elgkvoten ble økt fra 60 tonn til 100 tonn og annet vilt ble slått sammen med fugleviltkvoten til 250 tonn.

Import av RÅK-varer

I 2012 ble det importert ca. 416 000 tonn RÅK-varer til menneskemat til en verdi av ca. 8,3 mrd. kroner. Sam-

menliknet med 2011 var dette en økning på 5 prosent både i kvantum og verdi.

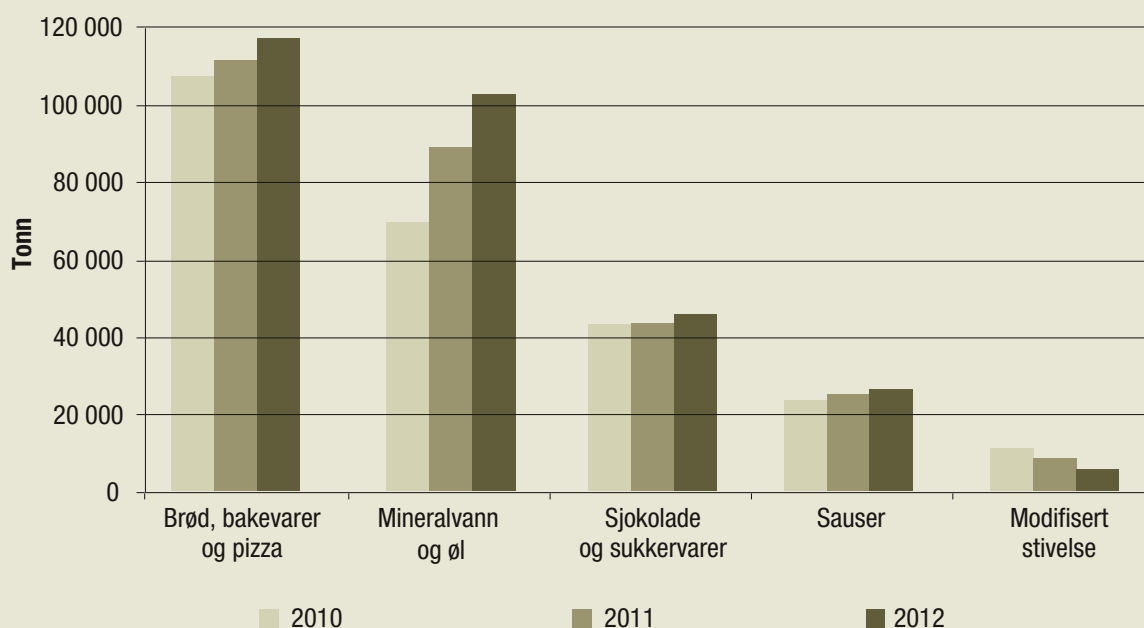
30 prosent av denne importen kom fra Sverige, mens Danmark og Tyskland begge bidro med 10 prosent. Det ble importert vel 49 tusen tonn brød til en verdi av 0,66 mrd. kroner, og dermed var brød den varen som sto for den høyeste importverdien dette året. I mengde var vann/mineralvann, med en import på 57,9 tusen tonn, den varen det ble importert mest av. Andre RÅK-varer med høy import var sukkervarer, sjokolade og sauser.

SLF utstedte 15 575 tollmeldinger for RÅK-varer, og totalt inneholder SLF sin database i dag nær 41 600 varer.

SLF kontrollerte ca. 1 200 søknader om tollnedsettelse for RÅK-varer i 2012, og totalt ble ca. 70 prosent av alle søkerne kontrollert.

Ordningen med råvarepriskompensasjon (RÅK-ordningen), skal legge til rette for frihandel med industrielt bearbejdede jordbruksvarer samtidig som en skjermer handel med råvarer. Virkemidlene skal utjevne forskjeller i råvarekostnader mellom norske og importerte næringsmidler som omsettes i Norge, og gjøre norske eksportprodukter innenfor ordningen konkurransedyktige på verdensmarkedet.

Importkvantum av bearbejdede jordbruksprodukter (RÅK) fordelt på vareslag 2010-2012

Figuren viser importen av bearbejdede jordbruksprodukter (RÅK-varer) fordelt på varegruppe.

FOTO: SLF

Eksport av landbruksvarer

Tallene for 2012 viser at norsk eksport av landbruksvarer steg i verdi og kvantum sammenlignet med 2011.

Eksportkvantumet var likevel lavere enn i 2010. Den samlede eksportverdien målt i kroner steg 11 prosent fra 4,4 mrd. kroner i 2011, til snau 4,9 mrd. kroner i 2012. De viktigste produktene målt i andel av verdien av landbrukseksporten var dyrefôr, vegetabiliske oljer (soya), drikkevarer og meieriprodukter.

RÅK

Det ble eksportert ca. 41 300 tonn RÅK-varer i 2012, mot ca. 40 000 tonn i 2011. Siden 2006 er eksportkvantumet likevel redusert med ca. 50 prosent. Verdien på eksportvarene var ca. 1,2 mrd. kroner, noe som er på samme nivå som i 2011. Verdien av eksporten var ca. 19 prosent høyere i 2012 enn i 2006. Hele 88 prosent av de eksporterte RÅK-varene går til EU-området, og 60 prosent av dette går til Sverige alene.

Utbetalingene til eksportstøtte innenfor RÅK-ordningen var på ca 25,7 mill. kroner i 2012. Dette er en reduksjon på 0,9 mill. kroner i forhold til 2011. Det var 17 bedrifter som benyttet ordningen i 2012, mot 19 i 2011.

De største varegruppene som blir eksporterte er mineralvann og øl, bakverk, sjokolade og sukkervarer.

Markedsregulering

Omsetningsrådet består av 11 medlemmer med SLF som sekretariat. I november ble Bjørg Tørresdal utnevnt til ny leder av rådet.

Omsetningsrådet forvaltet i 2012 et budsjett på 490 mill. kroner og behandlet 72 saker i løpet av året. Dette er omlag samme antall som i 2011. De største utfordringene for markedsreguleringen i 2012 var på egg og svin. Året startet med underdekning av norskproduserte egg og import til industriformål, men endte med et overskudd. Selv om salget samlet sett var bra, var det dårligere enn forutsatt for alle aktører. I 2012 ble det kun brukt ordinære reguleringstiltak for egg.

Svinemarkedet var også i 2012 preget av overskudd. Dette ble håndtert gjennom ordinære reguleringstiltak. Selv om det var overskudd av hele slakt, ble det underskudd på fersk ribbe. For å gjøre mer norsk ribbe tilgjengelig i markedet og redusere både import- og reguleringsbehovet, ble ribbe tatt ut av hele slakt fra reguleringslager fra ettersommeren 2012 og ut året.

Bortsett fra en kort periode i 2009 har det de siste 6 - 7 årene vært underdekning av norskprodusert storfekjøtt året sett under ett. Underdekningen har også vært økende. Underskuddet blir dekket opp gjennom import, så også i 2012. Til tross for en betydelig økning av melkeproduksjonen i 2012, var det mangel på

fløte til smørproduksjon. SLF satte, etter anmodning fra markedsregulator Tine, ned tollene på smør for å dekke etterspørselen.

Internasjonalt samarbeid

Frihandelsavtaler

Sammen med LMD deltok SLF i forhandlinger om frihandelsavtaler med blant annet India, Indonesia og de mellomamerikanske landene Costa Rica, Guatemala, Honduras og Panama. Avtalene med Hongkong SAR, Montenegro, Peru og Ukraina ble iverksatt i 2012. Som hovedregel blir alle forhandlinger gjennomført sammen med andre EFTA-land.

Ordninger rettet mot norsk mat- og fôrindustri

Prisnedskrivning RÅK

I 2012 ble det samlet utbetalt 129,8 mill. kroner i prisnedskrivning for RÅK-varer. Tilsvarende tall for 2011 var 140,2 mill. kroner. Pizza er den største varen i ordningen, med sjokolade på andreplass.

Totalt kvantum for mottatt tilskudd var 96 409 tonn, noe som var 2 918 tonn lavere enn året før. Antall bedrifter som benyttet ordningen gikk ned fra 31 i 2011 til 26 i 2012. I hovedsak var det to årsaker til at det var færre bedrifter som benyttet ordningen. To av firmaene var kjøpt opp eller innlemmet i andre bedrifter som bruker ordningen, mens to andre bedrifter hadde en produksjon som ikke lenger var tilskuddsberettiget på grunn av bedret konkurransesituasjon.

I jordbruksoppgjøret 2012 ble det ikke gjort utvidelser i råvare- eller ferdigvareomfang som fikk følger for utbetalingene i 2012.

Tilskuddssatsene som ble gjort gyldige fra 1. januar 2012, ble gjeldende for hele året.

SLF vurderer kontinuerlig konkurransesituasjonen

for RÅK-varer. Markedsutviklingen ga grunnlag for endring av flere satser fra 1. januar 2013.

Utenlands bearbeiding

Forskrift 01.06.2007 nr. 580 regulerer tollnedsettelse for landbruksvarer som gjeninnføres etter bearbeiding i utlandet. Innførselen av kjøtt- og meierivarer er regulert gjennom kvoter, som auksjoneres av SLF for tre år av gangen.

I 2011 ble det gjort en regelverksendring som åpner for en kvote på 200 tonn for slakting av reinsdyr fra Øst- og Vest-Finnmark reinbeiteområder inn i ordningen. Denne kvoten ble auksjonert ut også høsten 2012, og fire deltagere fikk tildelt til sammen 120 tonn. Øvrige varer kan innføres i ubegrenset omfang, men virksomhetene må først motta tillatelse til nedsatt toll fra SLF.

I 2012 var det 34 virksomheter som hadde gyldige tillatelser på ordningen. Av disse er det ca. 12 virksomheter som innfører kjøtt og kjøttvarer på kvote, og tre som innfører meierivarer på kvote. Totalt ble det importert ca. 7 600 tonn varer etter utenlands bearbeiding, til en verdi av 260 mill. kroner.

Konservesordningen

Ordningen er hjemlet i Forskrift for administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT), og er delt i tre; henholdsvis epler til bearbeiding, grønnsaker til bearbeiding og bær til bearbeiding. For å være berettiget tollnedsettelse og kvoteandeler innenfor et område, må bedriften avta norske råvarer for bearbeiding innenfor tilsvarende område.

Ordningen omfatter bare produkter der det er norsk produksjon av et visst omfang. Tallet på bedrifter som deltar i konservesordningen er stabilt på ca. 30 bedrifter.

Produksjonen av tradisjonelle norske grønnsaker til konservesindustrien har økt noe de senere år. Fram til 2008 var det økning i produksjonen av bær til industri.

Senere er produksjonen redusert, og i 2012 var leveransene av røde bær til industrien mindre enn behovet. Dette skyldtes både at bær som var beregnet på industri ble omsatt i konsummarkedet og at det var vanskelige innhøstingsforhold. For kvoteåret 2011/2012 var det derfor større import av industribær enn tidligere år. Etter mange år med økning i salget av eplejuice ser det nå ut til at markedet har flatet ut. Ferskpresset eplejuice er imidlertid fortsatt voksende, og nye aktører har kommet til.

Prisnedskrivningstilskudd korn

Tilskuddet utbetales til foretak som kjøper korn fra produsenter. Tilskuddet skal sikre at mest mulig av norskprodusert korn av mat- og fôr kvalitet kommer i omsetning, og bidra til reduserte priser på korn som råvare til matmel og kraftfôr.

I 2012 ble det utbetalt 359,9 mill. kroner i prisnedskrivningstilskudd. Dette tilsvarer et omsatt kvantum på ca. 1 mill. tonn korn, erter og oljefrø. Satsene for tilskuddet fastsettes i jordbruksoppgjøret. Det ble ikke foretatt endringer i satsene gjeldende fra 1. juli 2012.

Frakttilskudd korn og kraftfôr

Frakttilskudd på korn utbetales til foretak som er eiere av kornet. Tilskuddet skal bidra til å utjevne regionale forskjeller i priser på korn som råvare til matmel og kraftfôr. I 2012 ble det utbetalt 63,8 mill. kroner i frakttilskudd på korn. 77 prosent av tilskuddet knytter seg til frakt av ca. 360 000 tonn korn med båt fra Østlandet til Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge, der det er underskudd av korn.

Frakttilskudd på kraftfôr gis til husdyrprodusentene, og skal bidra til å jevne ut fraktkostnader ved omsetning av kraftfôr til disse. Med midler fra jordbruksoppgjøret 2011 ble satsene for tilskuddet hevet med 6,6 prosent. SLF beregnet nye satser gjeldende fra 1. januar 2012. Av en total kraftfôromsetning på 1 787 000 tonn som ble

innrapportert i 2012 ble det for 560 000 tonn utbetalt 84,7 mill. kroner i frakttilskudd.

Matkorntilskudd

Tilskuddet utbetales til matmelmøllene på grunnlag av kornforbruk, og skal bidra til reduserte priser på matkorn og matmel til næringsmiddelindustrien og forbrukerne. Matkornforbruket har i de senere årene vist en svak nedgang på 1 til 2 prosent per år. I 2012 ble det utbetalt tilskudd på 36,7 mill. kroner, som tilsvarer et kornforbruk på ca. 331 000 tonn. Satsen for tilskuddet fastsettes i jordbruksoppgjøret, og ble fra 1. januar 2012 redusert fra 232 kr per tonn til 100 kr per tonn.

Beredskap såkorn

I 2012 ble det etablert en ordning med tilskudd til beredskapslagring av såkorn. Tilskudd til beredskapslagring gis til såvareforretninger registrert av Mattilsynet. Ordningen reguleres gjennom egen forskrift. Per 30. juni 2012 ble det lagret 1 929 tonn såkorn som var berettiget tilskudd. Det ble totalt utbetalt 1,15 mill. kroner.

Prisutjevningsordningen for melk

I 2012 var Tine, Synnøve Finden, Normilk, Q-meieriene, Rørosmeieriet, Kraft Foods Norge, Lillehammer Ysteri og Aksut med i prisutjevningsordningen for melk (PU). Mengde anvendt melk i PU var 1 552 mill. liter ku- og geitemelk. Dette var en økning på 63 mill. liter fra

Formålet med prisutjevningsordningen for melk (PU) er å regulere prisforskjellen på melk som råvare til ulike bruksområder. Samtidig skal det gi melkeprodusentene muligheten til å realisere målprisen på melk i jordbruksavtalen uavhengig av bruken av melk og hvor den produseres. Et viktig hensyn er dessuten å bidra til like konkurransevilkår for aktørene som er med i ordningen.

året før. Satsene i ordningen ble endret fra 1. juli 2012. For de fleste melkeanvendelsene ble avgiftene redusert eller tilskuddene økt med 3 øre per liter. I prisgruppen for sure smakstilsatte melkeprodukter ble avgiften redusert med 11 øre per liter, mens den i prisgruppen for ikke smakstilsatte melkeprodukter ble redusert med 9 øre per liter. Satsen for oster til merkevareeksport ble ikke endret.

I biproduktgruppen for kremfløteprodukter ble avgiften økt med 20 øre per liter fra 1. juli 2012. For smør til dagligvaremarkedet ble tilskuddet redusert med 1,20 kr per liter fløte, mens satsen i industrimarkedet ble redusert med 40 øre per liter. Produksjonsfløteverdien ble økt med 40 øre per liter. I satsendringen fra 1. juli 2012 inngikk en nedbygging av likviditeten i ordningen med 3 øre per liter.

Målprisøkningen på melk fra 1. juli var på 9 øre per liter. Det ble ikke gitt spesielle føringer i jordbruksoppjøret vedrørende satsene i prisutjevningsordningen for melk. Den totale innbetalingen av avgifter i prisutjevningsordningen var omtrent 1 613 mill. kroner i 2012. Dette var en reduksjon på 25 mill. kroner sammenlignet med i 2011.

Vilkårene for konkurranse i meierisektoren

Tines markedsandel av melk anvendt til norsk produksjon av melkeprodukter var i 2012 på 81 prosent. Dette er det samme som i 2011. Rammevilkårene for konkurransen i meierisektoren har vært endret flere ganger for å legge til rette for økt konkurranse. Det gis flere konkurransefremmende tilskudd til uavhengige meieriselskaper gjennom prisutjevningsordningen.

SLF har i 2012 evaluert de konkurransepolitiske tiltakene i PU. (Se omtale under Utredninger nedenfor.) Tabellen nedenfor viser hvor mye som totalt er utbetalt i konkurransefremmende tilskudd i 2012.

Konkurransefremmende tiltak til uavhengige meieriselskaper	
Generell korreksjon	58,0 mill. kroner
Ekstra distribusjonstillegg	44,8 mill. kroner
Spesiell kapitalgodtgjørelse	22,5 mill. kroner
Sum	125,3 mill. kroner

Totalt ble det utbetalt 125,3 mill. kroner i konkurransefremmende tilskudd i 2012. Dette er 3,8 mill. kroner mindre enn i 2011. Midlertidig korreksjon er avvirket fra 1. juli 2011. Utbetalingen til den generelle korreksjonen økte med 2,6 mill. kroner i 2012 sammenlignet med 2011. Ekstra distribusjonstillegg økte med 5,5 mill. kroner, mens utbetalingen til spesiell kapitalgodtgjørelse gikk ned med 0,3 mill. kroner.

Utredninger

Beredskapslagring av matkorn

På oppdrag fra LMD har SLF vurdert behovet for å gjeninnføre en ordning med beredskapslagring av matkorn, og hvordan en slik ordning eventuelt kan utformes. Usikkerheten og uforutsigbarheten i det globale kornmarkedet har økt siden 2003, da spørsmålet forrige gang ble vurdert. Det øker risikoen ved å basere beredskapen på at sviktende norsk produksjon kan dekkes opp gjennom import. SLF tilrådte at en ordning med beredskapslagring av mathvete i Norge gjeninnføres,

SLF fastsetter avgifter og tilskudd (satser) for de ulike bruksområdene til råvaren melk. Ordningen er selvfinansierende, noe som innebærer at summen av alle tilskudd som utbetales skal balanseres mot summen av alle innbetalte avgifter. Satsene fastsettes med utgangspunkt i forventet melkeproduksjon og forventet markedsbehov for de ulike melkeproduktene. Dessuten vurderes markedsituasjonen for meieriprodukter.

og at lagrene bør tilsvare minimum seks måneders normalt forbruk.

Fraktordningene for korn og kraftfôr

I jordbruksforhandlingene 2011 ble det nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe for å gjennomgå fraktordningene for korn og kraftfôr. LMD ledet gruppen, og SLF var sekretariat. Arbeidsgruppen foreslo fjerning av sonefrakt for korn og frakt av matkorn i overskuddsområdet. Gruppen foreslo dessuten mindre endringer i frakt av råvarer langs kysten og reviderte satser. Tilskuddsordningen for frakt av kraftfôr ble også foreslått endret, etter modell fra innfraktordningen for slakt. Ordningen for frakt av økologisk korn ble det ikke foreslått endringer i. Gruppen avla sin rapport 16. mars 2012.

Markedsordningene for lam og egg

Med grunnlag i jordbruksforhandlingene 2012 ble det satt ned en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede en eventuell omlegging av markedsordningene for lam og egg til volummodellen, en tilsvarende ordning som ble innført for storfe 1. juli 2009. Gruppen ble ledet av LMD, og sekretariatsarbeidet ble utført som et samarbeid mellom LMD og SLF. Rapporten ble levert 15. november 2012. Arbeidsgruppen tilrådte at lam overføres til volummodellen og at regelverket for storfe gjøres gjeldende for lam. For egg tilrådte også flertallet i arbeidsgruppen en volummodell, men at utformingen av denne må tilpasses de spesielle utfordringene som regulering av eggmarkedet medfører. Det er foreslått en innføring fra 1. juli 2013 for både lam og egg.

Prisutjevningsordningen for melk (PU)

I 2012 fikk SLF i oppdrag av LMD å evaluere de konkurransepolitiske tiltakene i PU, slik det var forutsatt etter

jordbruksoppgjøret i 2007. For evalueringsarbeidet ble det etablert en referansegruppe som besto av aktørene i PU, samt bransjeorganisasjoner og Konkurransetilynet.

SLF leverte rapporten i oktober/november. Hovedpunktene fra evalueringen var at markedet for meieri-produkter har vokst siden 2007, samtidig som konkurransen innenfor norsk produksjon har økt. SLF fant også at importen har vært stigende og bidratt til ytterligere konkurranse. Nøkkeltall fra aktørene i PU-ordningen viste at økonomien hos de meieriselskapene som mottar tilskudd har utviklet seg positivt siden 2007. Dette gjaldt også for meieriselskap som ikke mottar slike tilskudd.

SLFs konklusjon var at det er nødvendig å videreføre de konkurranserettede tiltakene i PU. SLF kom med forslag om noen justeringer av tiltakene. Det ble i rapporten anbefalt et øvre tak for utbetalinger til konkurranserettede tiltak for å skape større forutsigbarhet for alle aktører.

Grøntutredningen

I forkant av jordbruksforhandlingen 2012 ba LMD SLF om å se nærmere på mulighetene for økt norsk produksjon av frukt og grønt, samt blomster. Rapporten ble levert i april 2012. Det ble pekt på tre områder av betydning for vekstmuligheter i grøntsektoren:

1. Stimulere til økt forbruk og preferanse for norsk vare
2. Stimulere til effektivisering i næringen
3. Styrke produsentens posisjon i verdikjeden

Høsten 2012 ble det, etter initiativ fra bransjen, nedsatt en bredt sammensatt gruppe som skal arbeide videre med temaet, bl.a. med utgangspunkt i SLFs rapport. SLF er representert i gruppen.

Nytt om regelverk

Beredskap såkorn

LMD vedtok 30. oktober 2012 ny forskrift om beredskapslagring av såkorn. Formålet er å bidra til tilstrekkelige forsyninger av såkorn om våren gjennom et tilskudd til overlagering.

Fraktordningene

De endringer som ble foreslått av arbeidsgruppen som gjennomgikk fraktordningene for korn og kraftfôr (se over) ble vedtatt i jordbruksoppgjøret 2012. SLF er tildelt ansvar for implementering av endringene med virkning fra 2013. Arbeidet ble gjennomført som et prosjekt ledet av SLF, med en ekstern referansegruppe bestående av representanter fra bransjen, faglagene og LMD. Et utkast til ny forskrift for tilskudd til frakt av kraftfôr ble sendt ut med høringsfrist 7. desember 2012. Basert på endringer i forslaget som følge av høringsuttalelser er den nye forskriften planlagt vedtatt før første oppgjør for tilskudd skal utbetales ca 15. februar 2013.

Retningslinjer for markedsregulering av kjøtt

Omsetningsrådet vedtok endringer i retningslinjer for markedsregulering av egg 29. mars 2012 med ikrafttredelse samme dag. Dette var et ledd i gjennomgangen av retningslinjene som ble fastsatt 22. oktober 2008, da ny forskrift 2008-10-22 nr 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer ble vedtatt av Omsetningsrådet. Den gang var det en teknisk endring fra forskrift til retningslinje. Nå har det vært en gjennomgang av materielt innhold. Retningslinjen ble standardisert mot retningslinjer i de øvrige sektorene, forenklet og endret materielt på noen områder.

Retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter

Omsetningsrådet vedtok endringer i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter 29. mars 2012 med ikrafttredelse samme dag. Endringen gjaldt kostnader ved uttak og innlegging av reguleringsvare.

I samme retningslinje fattet også Omsetningsrådet vedtak om endring av reguleringsvare i møtet 7. november 2012. Endringene trådte i kraft 1. januar 2013.

GSP

Våren 2012 bistod SLF LMD i arbeidet med en revisjon av GSP-ordningen som trådte i kraft fra januar 2013. Som et resultat av arbeidet blir det etablert en ny gruppe av GSP-land der lavere mellominntektsland vil få nulltoll på 51 varelinjer og 50 prosent tollreduksjon på ytterligere 15 varelinjer.

I tillegg vil alle GSP-land få økt tollpreferanse fra 10

til 20 prosent innenfor markedsordningen for korn og for soyamel. Videre etableres en tollfri kvote for melasse (en viktig innsatsvare til fôrproduksjon). Kvoter for hermetiske kjøttvarer og grønnsaker slås sammen for å gjøre disse mer attraktive for importørene. Det er også fastslått at listen over hvilke land som kvalifiserer til å delta i GSP-ordningen og nulltollordningen vil oppdateres i takt med den økonomiske utviklingen i landene.

RÅK

Den 20. desember 2012 fastsatte LMD ny forskrift om fastsettelse av nedsatte tollsatser ved import av industrielt bearbejdede landbruksvarer. Med det har man fått et enklere, mer helhetlig og bedre regelverk tilpasset dagens behov. SLF bidro aktivt i dette arbeidet i 2012.

Utfordringer

Import:

- Definere når tollvernet skal bidra til å gjenopprette marginale ubalanser i det norske markedet, og når markedet selv skal løse ubalansen
- Vurdere hvilke importerte produkter som truer avsetningen for norsk produksjon, og hvilke som bidrar til et produktmangfold

Markedsovervåking

- Tilrettelegge tallmateriale for å gi enklere tilgang for analyser til saksbehandling og rådgiving.
- Lage gode prognoser for kylling, som kan danne grunnlag for et godt beslutningsgrunnlag for vurderinger av import.

Markedsregulering

- Kommunikasjonen med markedsregulatorene må videreutvikles for å oppnå god markedsstabilitet.
- Sekretariatsrollen for Omsetningsrådet må utvikles videre.

RÅK

- Mens den norske produksjonen av RÅK-varer er stabil eller svakt fallende, øker importen. Utfordringen fremover er å gjøre det attraktivt for industrien å benytte norske jordbruksråvarer i sin produksjon av RÅK-varer, innenfor rammen av gjeldende avtaler.

SSBs adm dir. Hans Henrik Scheel og SLFs adm dir. Jørn Rolfsen inngikk ny samarbeidssamtale mellom de to virksomhetene.

SLFs samarbeid med andre

SLFs oppgaver løses i et omfattende samarbeid og samhandling med en rekke offentlige og private aktører.

Samarbeid med regional og lokal forvaltning

SLF har sammen med fylkesmennene og kommunene ansvaret for å iverksette viktige deler av landbrukspolitikken. Kommunene og fylkesmennene har ansvar for å fatte vedtak i de fleste tilskuddsordningene rettet mot bøndene. Fylkesmannen er i de fleste tilfeller klageinstans på kommunale vedtak etter landbrukslovgivningen. Fylkesmannen skal også se til at nasjonal politikk på jordvernområdet blir ivaretatt i kommunale og regionale planprosesser. Det er omfattende samhandling mellom SLF og fylkesmennene gjennom fagnettverk og samlinger for veiledning og erfaringsutveksling. Samhandlingen har også form av organiserte oppdrag knyttet til utvikling og rådgivning, der fylkesmennene gir betydelige innspill til SLF.

Samarbeid med andre etater

SLF har utstrakt samarbeid med andre myndigheter og institusjoner. SLF har formelle samarbeidsavtaler med:

- Statistisk sentralbyrå
- Tollvesenet
- Direktoratet for naturforvaltning
- Riksantikvaren
- Innovasjon Norge
- Mattilsynet
- Norsk institutt for skog og landskap
- Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning

Administrasjon

På resultatområdet administrasjon har SLF oppgaver som organisasjonsutvikling, personalforvaltning, regnskapsføring, økonomistyring, beredskap, IKT drift og utvikling og andre fellestenester som sentralbord og arkiv. Målsettingen er å bidra til en velfungerende virksomhet som utnytter ressursene sine på en effektiv måte, og som gjennom forvaltning og rådgiving sikrer brukerne effektive tjenester.

Risikostyring

SLF har identifisert følgende hovedrisikoområder: komplekst regelverk, virksomhetskritiske IKT-systemer, regnskapsføring av fond, regnskapsrapportering og økonomiforvaltning.

Komplekst regelverk

SLF forvalter et omfattende og til dels komplekst regelverk. Vedtaksmyndigheten er fordelt på tre nivåer: SLF, fylkesmenn og kommuner. Hyppige endringer i regelverket forsterker de utfordringene forvaltningen stilles ovenfor, ikke minst på kommunalt nivå. Det har vært gjennomført flere risikoreduserende tiltak i 2012 for å forbedre kontroll, informasjon og IT-systemer. SLF har videreutviklet en rekke rundskriv og gjennomført kurs og opplæring av kommuner og fylkesmenn.

Virksomhetskritiske IKT-systemer

SLFs tjenester understøttes av en rekke IKT-systemer som er kritiske for at SLF skal opprettholde tilfredsstillende kvalitet på tjenestene. Gode rutiner for å styre endringer og god dokumentasjon er nødvendig innenfor dette området. Risikoreduserende tiltak er beskrevet i avsnittet Elektronisk forvaltning.

Regnskapsrapportering og økonomiforvaltning

SLF har ansvar for flere ulike regnskap og store mengder transaksjoner. Rapportering og sammenstilling av de økonomiske forholdene kan være komplekse, særlig i enkelte av fondene som SLF har regnskapsansvaret for. SLF har etablert gode rutiner for avstemming. Dette har bedret kvaliteten på regnskapet.

SLF forvalter flere statlige og ikke-statlige fond. Fondenes grad av kompleksitet er forskjellig på grunn av ulike formål, regelverk og fondsstørrelse. I 2012 har det blitt gjennomført tiltak for blant annet å bedre styring og regnskapsoppfølging.

Elektronisk forvaltning

IKT-strategi

SLF vedtok i 2012 en ny IKT-strategi for perioden 2012-2016: Den digitale vei til fremtidens landbruksforvaltning, med følgende fem strategier:

1. SLF skal levere digitale tjenester som dekker behovet til brukerne og forvaltningen
2. SLF skal ha et styringssystem for informasjonssikkerhet og forvaltningen av data skal forbedres
3. IKT-arbeidet skal utføres profesjonelt
4. De digitale tjenestene skal realiseres ved å benytte kostnadseffektive standardprodukter
5. IKT-oppgaver som ikke er kjerneoppgaver skal outsources

Hovedresultater av IKT-porteføljen

- Løpende vedlikehold og forvaltning av IKT-systemene har vært tilfredsstillende i 2012.
- SLF startet i 2012 utvikling av nye systemløsninger for Regionale miljøprogram (RMP). Løsning for søkere gjøres tilgjengelig og driftes hos Altinn, og vil være integrert med karttjenester hos Skog og landskap. Saksbehandlingsløsning for kommuner og fylkesmenn vil også være integrert med karttjenester, og vil tilby felles arkivkjerne for alle kommuner og fylkesmenn. Nytt system for RMP vil danne grunnlaget for nytt felles saksbehandlingssystem for tilskudd og erstatninger i SLF. Som en del av RMP-prosjektet vil SLF også etablere en felleskomponent for elektroniske tilskuddsbrev, slik at tilskuddsbrev sendes tilskuddsmottakere elektronisk via Altinn. Løsningen vil tas i bruk for alle SLFs ordninger, etter hvert som de fases over i ny felles saksbehandlingssystem. Utviklingsprosjektet videreføres i 2013, og ny løsning både for søkere og forvaltning tas i bruk i august 2013.

- SLF har i 2012 fortsatt arbeidet med modernisering av eldre, risikoutsatte systemer, der disse avvikles og erstattes av nye systemer og tjenester. Moderniseringen omfatter også overføring og oppgradering av eldre systemer til ny versjon og teknologisk plattform som en del av etableringen av nytt driftsmiljø for SLF. Arbeidet blir videreført i 2013. Moderniseringstiltakene er viktige elementer i SLFs risikoreduerende arbeid.
- SLF har i 2012 utviklet en felleskomponent for å kunne håndtere trekk, motregning og utlegg på en enhetlig måte mellom ulike tilskudd og ulike systemer. Komponenten er ferdig utviklet, og testing av løsningen pågår. Løsningen blir tatt i bruk våren 2013, og er et viktig risikoreduerende tiltak.
- Nytt fagsystem for forvaltning av skogfond og tilskudd innenfor skogsektoren ble sluttført i første tertial 2012.
- Videreutvikling av fagsystem for erstatningsordningene i landbruket til å håndtere klimabetingede skader ble avsluttet i 2012.
- Det har i 2012 vært gjennomført omfattende endringer i fagsystem for kvoteordningen for melk. Nytt regelverk legger til rette for økt fleksibilitet for produsentene. Flexibiliteten har imidlertid økt kompleksiteten i fagsystemet, og det har vært nødvendig med grunnleggende endringer i datamodell, samt revisjon av sentrale beregningsprosesser. Arbeidet blir sluttført våren 2013.
- SLF har i 2012 startet arbeidet med innføring av nytt saks-/arkivsystem. Løsningen vil tas i bruk sommeren 2013. I 2012 har SLF også startet utvikling av ny intranettløsning. Denne vil bli sluttført vinteren 2013.
- Fagsystem for håndtering av tollnedsettelse, uttak og salg av tollkvoter for importører er høsten 2012 videreutviklet for å kunne håndtere anvendelseserklæringer med tollnedsettelse.
- Landbruks- og matdepartementets tjenestekatalog er oppdatert med endringer i 2012. På oppdrag fra LMD har SLF i 2012 evaluert tjenestekatalogen. Ut fra lave brukstall og at involverte brukere vurderer tjenesten til å ha svært lav nytte, har SLF anbefalt at tjenestekatalogen avvikles.

IKT-drift

Den interne og den eksterne IKT-driften har i 2012 vært tilfredsstillende og det har ikke forekommet alvorlige driftsforstyrrelser. Ajourføring av system- og driftsdokumentasjon av systemene pågår fortløpende.

Elektronisk forvaltning og effektivisering ved hjelp av IKT

Når det gjelder elektronisk forvaltning har SLF en spesiell utfordring i og med at virksomheten opererer på nasjonalt nivå, samtidig som SLF har ansvaret for å etablere forvaltningssystemer også for lokale og regionale myndigheter. De senere årene er det etablert flere nye elektroniske tjenester og systemer som har gitt varig økte driftsutgifter for SLF, mens nytten og potensiell innsparing i all hovedsak har oppstått hos sluttbrukere og hos andre forvaltningsledd som kommuner og fylkesmenn. Dette gjør det utfordrende for SLF å gjennomføre utviklingsprosjekter innenfor IKT-området, fordi utvikling, vedlikehold og drift av nye systemer og tjenester i liten grad kan finansieres gjennom innsparingstiltak i egen virksomhet. Samtidig gir satsning på digitale løsninger tydelige effekter for kommuner og fylkesmenn.

Ved utgangen av 2012 har SLF 115 skjemaer rettet mot næringsliv og innbyggere. Foreløpig er 26 skjemaer tilgjengeliggjort som webtjenester hvor informasjon kan leveres digitalt. Det blir sendt inn om lag 300 000 skjemaer per år samlet for alle SLFs skjematjenester. Av disse leveres ca. 47 000, eller 16 prosent, digitalt. Gjennomsnittet for de 26 skjemaene som er tilgjengelig som webtjeneste er 39 prosent digital levering. Digitalisering av manuelle tjenester inngår som en sentral del av målsettingen i SLFs IKT-strategi.

Beregninger gjort i forbindelse med SLFs satsingsforslag til statsbudsjettet 2014 viser at det kan oppnås en betydelig samfunnsnytte ved å digitalisere alle SLFs skjematjenester. Gevinsten vil i hovedsak oppstå hos sluttbrukere, kommuner og fylkesmenn, hvor eldre manuelle prosesser vil utgå eller gjennomføres mer effektivt digitalt.

SLF vil i 2013 kartlegge hindringer og muligheter, og iverksette tiltak for å øke andelen digital levering.

SLF henter i liten grad inn data fra brukere dersom de allerede finnes hos andre offentlige virksomheter. For å legge best mulig til rette for datautveksling benytter SLF felles offentlige identifikasjonsnøkler, dvs. organisasjonsnummer, fødselsnummer og matrikelnummer i sine systemløsninger. Som en oppfølging av dette er integrasjon av SLFs kunderegister mot Statens kartverks matrikel gjennomført i 2012, og vil bli tatt i bruk vinteren 2013.

Elektroniske tjenester, prosent digitalt levert fra sluttbruker innenfor hovedgruppene

Gruppe av tjenester	2011	2012
Søknad om produksjonstilskudd	34 %	40 %
Skogfond og tilskudd innenfor skogsektoren	9 %	8 %
Kvoteordningen for melk	55 %	60 %
Tollnedsettelse, uttak og salg av tollkvoter, råvareprisutjevning*	83 %	76 %
Erstatningsordningene i jordbruket	12 %	39 %

*nedgang pga. utvidelse med flere digitale skjema underveis i året

Viderebruk av offentlige data

Søkeløsning for presentasjon av utbetalte tilskudd per foretak er videreutviklet med visning av utbetalt pristilskudd til industriforetak. I 2013 vil SLF gjennomføre et eget prosjekt for å publisere offentlige data via data.norge.no.

Sikkerhet og beredskap

SLFs styringssystem for informasjonssikkerhet er basert på ISO/IEC 27001:2005 - Styringssystemer for informasjonssikkerhet. SLF har i 2012 etablert en ny organisasjon for arbeidet med informasjonssikkerhet, med basis i styringssystemet. I løpet av året er det gjennomført et omfattende holdningsskapende arbeid rettet mot egne ansatte med seminarer og avdelingsmøter, og det er etablert et eget e-læringsprogram innenfor informasjons-

sikkerhet. Risikoreduserende tiltak er iverksatt, blant annet er brukeradministrasjonsløsning for SLFs web-løsninger revidert og betydelig forbedret.

Planverket vårt revideres årlig. Beredskap var tema for en intern samling for ledere og andre nøkkelpersoner i 2012. Planverket ble gjennomgått og erfaringer innen krisehåndtering i Hole kommune 22. juli 2011 ble presentert.

SLF gjennomførte også en mindre øvelse i etablering av stab. Øvelsen var ikke varslet på forhånd. Målet for øvelsen var å teste ut om prosedyrene i planverket ble fulgt, herunder hvor god kriseledelsen og deres eventuelle stedfortredere er til å vurdere når og om det er en krise. Øvelsen bidro til viktige erfaringer om krisehåndtering i SLF. Vi planlegger å gjennomføre en ny beredskapsøvelse i 2013.

Anskaffelser

I 2012 ble det gjennomført flere store og en rekke mindre anskaffelser. Blant annet ble det inngått avtale om ny leverandør av sikkerhetstjenester, ny reisebyråavtale og ny avtale om bedriftshelsetjenester. SLF har også anskaffet et eget e-læringsprogram. Alle anskaffelser ble gjennomført i samsvar med SLFs anskaffelsesstrategi.

FOTO: TERJE HEESTAD

Miljø og samfunnsansvar

SLF ønsker å bidra til et bedre miljø. De siste årene har vi jobbet med å redusere energiforbruk og energikostnader. I 2010 og 2011 hadde vi en nedgang i strømforbruket, mens det i 2012 har vært omtrent som året før. Papirforbruket reduserte vi med 30 prosent fra 2010 til 2011, mens forbruket har økt igjen i 2012. En forklaring på dette kan være at vi har trykket opp et stort antall rapporter for utsendelse i 2012. Vi vil fortsatt arbeide for å redusere strømforbruket og papirforbruket i 2013.

I tråd med SLFs anskaffelsesstrategi, har vi lagt vekt på miljømessige konsekvenser og sosialt ansvar ved inngåelse av nye kontrakter i 2012.

SLF er opptatt av å gi medarbeiderne et sunt og godt kantinetilbud, samtidig som at vi støtter opp under regjeringens mål om 15 prosent økologisk produksjon og forbruk innen 2020. SLFs kantine tilbyr god og variert mat, hvorav ca. 25 prosent er økologisk.

HR, organisasjon og virksomhetsstyring

Personalressurser

SLF har per 31.12.2012 189 årsverk fordelt på fagområdene areal- og samfunnsplanlegging (20), miljørettet arbeid (14), tradisjonelt jordbruk (73), omsetning/markedstiltak/importvern (74) og skogbruk (8). Fagområdet skogbruk ble styrket med en stilling i løpet av 2012. SLF er kun lokalisert i Oslo.

I 2012 hadde SLF en turnover på 12 prosent inkludert de som gikk av med pensjon. Ser vi bort fra de som gikk av med pensjon, hadde SLF en turnover på ca. 10 prosent. Dette er en økning fra 2011, da tilsvarende tall var 8,5 og 7,5 prosent.

Kompetanse- og utviklingsutvikling

SLF har i 2012 prioritert utvikling av medarbeiderskap og lederskap gjennom satsning på medarbeiderskapsprogram og ledersamlinger.

Hensikten med medarbeiderskapsprogrammet er både å utvikle den enkelte og organisasjonen. Målet på organisasjonsnivå er å bidra til å endre og styrke SLFs organisasjonskultur i form av bedre arbeids- og endringsprosesser, bedre samspill og økt ansvarliggjøring av medarbeiderne. I 2012 gjennomførte SLF programmet for et fjerde kull. Så langt har 94 medarbeidere deltatt på programmet. Kjønnfordelingen blant deltakerne i programmet hittil er 67 prosent kvinner og 33 prosent menn. Vinteren 2012 foretok SLF en evaluering av medarbeiderskapsprogrammet med tanke på hvordan det har bidratt til å endre og styrke organisasjonskulturen. Evalueringen viste at programmet så langt har bidratt til økt ansvarliggjøring og bedre samspill i organisasjonen.

SLF gjennomførte i 2010-2011 ett lederutviklingsprogram. Programmets hovedmål var å utvikle:

- en målrettet og synlig ledelse
- en ledelse som er motiverende og kan være drivkraft i endringsprosesser
- en felles ledelsesforståelse i SLF

SLF evaluerte lederutviklingsprogrammet i 2012 med tanke på hvordan det har bidratt til å videreutvikle ledelsen i tråd med målsetningene for programmet. Evalueringen kan tyde på at programmet spesielt har bidratt til å utvikle en felles ledelsesforståelse i SLF.

I 2012 har SLF prioritert ledersamlinger om personallederrollen. Målet med samlingene har vært å bidra til at lederne får kunnskap om det handlingsrommet personallederrollen gir innenfor de rammer som lov- og avtaleverk setter og om de muligheter det gir for god styring, organisering og ledelse.

I 2012 er det arbeidet med ny virksomhetsstrategi for perioden 2013-2018. Arbeidet med strategien blir fullført i løpet av 1. tertial 2013. Videreutvikling av mål- og resultatstyring som styringssystem har vært sett i sammenheng med strategiarbeidet.

SLF har ikke hatt lærlinger i 2012. SLF har i 2012 økt innsatsen på å profilere seg som arbeidsgiver. Vi har god erfaring med å delta på blant annet karrieredager for studenter. SLF har også knyttet til seg studenter som ønsker å skrive masteroppgaver innen våre fagområder

Inkluderende arbeidsliv

SLF er opptatt av å bidra til god helse og trivsel hos medarbeiderne.

SLFs treningskampanje er et tiltak for å bedre medarbeidernes livskvalitet og helse og dermed forebygge sykefravær. Ca. 43 prosent av de ansatte deltok i treningskampanjen i 2012. Det er noe lavere enn i 2011 hvor nær halvparten av de ansatte deltok.

Sykefraværet har vært ganske stabilt de siste årene, og sykefraværet i 2012 var 4,6 prosent, til sammenligning var det 4,5 prosent året før. Det var en liten økning for kvinner som gruppe (0,3 prosentpoeng), og en liten nedgang for menn (også 0,3 prosentpoeng).

SLF har som IA-delmål 1 at sykefraværet ikke skal overstige et årlig gjennomsnitt på fire prosent. Det arbeides kontinuerlig med forebygging og oppfølging av sykefravær gjennom dialog og aktiv individuell tilrettelegging.

Nøkkeltall sykefravær	Alle ansatte	Kvinner	Menn
Samlet sykefravær 2012	4,6 %	6,0 %	2,7 %
Samlet sykefravær 2011	4,5 %	5,7 %	3,0 %
Legemeldt sykefravær 2012	2,7 %	3,8 %	1,4 %
Legemeldt sykefravær 2011	3,0 %	3,8 %	1,9 %

SLF er opptatt av å fremme mangfold og inkludering. Vi ønsker videre å bidra til realisering av Regjeringens jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne.

SLF har som IA-delmål 2 at minst tre personer med nedsatt funksjonsevne skal ansettes i ordinær stilling eller tilbys arbeidspraksis innen utgangen av 2013, evt. tilbys plass i fremtidig trainee-program via DIFI. I tillegg ønsker vi å inkludere flere personer med innvandrerbakgrunn i SLF gjennom ansettelse i ordinære stillinger eller tilbud om arbeidspraksis.

Vi tilrettelegger for dette gjennom personalpolitikken, rekrutteringsrutiner og samarbeid med NAV. I 2012 startet vi også å annonsere ledige stillinger på Unge funksjonshemmedes jobbportal for personer med nedsatt funksjonsevne. I 2012 har SLF samlet hatt to praktikanter som begge fikk tilbud om videre engasjement.

SLF har som IA-delmål 3 at gjennomsnittlig avgangsalder i perioden 2011–2013 skal være minst 65 år. Gjennomsnittsalderen for de som gikk av med pensjon i perioden 2005–2010 var på 64,5 år. I løpet av 2011–2012 er det totalt seks personer som har gått av med pensjon. Deres gjennomsnittsalder var 67,9 år. Gjennomsnittsalderen til alle ansatte i SLF var per 31.12.2012 47 år.

Likestilling og likelønn

SLF er opptatt av å fremme likestilling og motvirke diskriminering basert på kjønn.

Av det totalt antall ansatte 31.12.2012 er det 60 prosent kvinner og 40 prosent menn. Andelen kvinnelige ansatte har økt siden 2011 (55,2 prosent). Det er like mange menn og kvinner i kommunikasjonsstaben, men det er overvekt av kvinner i alle de fire avdelingene.

Det er flest kvinner som er midlertidig ansatt (åtte kvinner og to menn). Det er også flest kvinner som arbeider deltid (ti kvinner og en mann). Fem kvinner og

fire menn har hatt foreldrepermisjon i løpet av 2012. SLF har som mål at kvinneandelen blant lederne med personalansvar skal være minimum 40 prosent. Per 31.12.2012 var dette målet nådd.

Det har pågått 24 prosjekter i SLF i 2012. Flesteparten av prosjektlederne har vært kvinner (ca. 65 prosent).

Ved de lokale lønnsforhandlingene fikk kvinner 65 prosent av potten. Kvinnene fikk dermed en større andel av potten enn fordelingen av antall årsverk mellom kvinner og menn tilsier. Per 31.12.2012 er det tilnærmet likelønn mellom kvinner og menn blant ledere med personalansvar, rådgiverne og konsulentene. Vi ser også en positiv utvikling av de kvinnelige seniorkonsulentene og seniorrådgivernes gjennomsnittslønn i forhold til deres mannlige kollegaer i løpet av det siste året. SLF vil fortsatt fokusere på likelønn mellom kvinner og menn i forbindelse med innplassering av nytilsatte og ved de lokale lønnsforhandlingene.

Utfordringer

Elektronisk forvaltning

- Videreutvikle SLFs elektroniske tjenester
- Styrke informasjonssikkerheten

Virksomhetsstyring

- Videreføre arbeid med målstyring
- Videreutvikle leder- og medarbeiderskapet

Kjønnsfordeling og kvinners andel av menns gjennomsnittslønn

Stillingsgrupper	År	Kjønnsfordeling		Totalt antall	Kvinners andel av menns gjennomsnittslønn
		Menn %	Kvinner %		
Samlet i virksomheten per 31.12	2012	40	60	189	90,36
	2011	45	56	191	90,28
Ledere med personalansvar	2012	57	43	21	101,65
	2011	68	32	22	99,44
Prosjektleder/seniorrådgiver/ fagdirektør	2012	46	54	78	93,14
	2011	46	54	79	92,8
Rådgiver	2012	33	67	61	99,6
	2011	41	59	58	99,6
Seniorkonsulent/førstekonsulent/ konsulent	2012	24	76	29	97,3
	2011	31	69	32	96,1

Kommunikasjon

Kommunikasjonsstaben (KOS) koordinerer informasjonsvirksomheten i SLF, og bidrar i samarbeid med avdelingene til at virksomheten kommuniserer aktivt, samordnet og brukerrettet. Åpenhet og innsyn skal vektlegges i tråd med SLFs verdier

Nettsidene

Da SLF presenterte sine nåværende nettsider 10. juni 2010 ble det lagt vekt på en mer brukervennlig design der elektroniske tjenester og skjema som er de mest brukte stedene kommer godt frem, mens nyheter og mer generell informasjon er noe mer nedtonet. I 2012 har vi arbeidet videre med brukertilpassing og forbedring av funksjonalitet. Besøktallene på nettsidene økte fra 620 000 i 2011 til 660 000 i 2012. I den årlige kvalitetsevalueringen til Norge.no forbedret vi resultatet vårt ytterligere, og selv om kravene ble skjerpet beholdt vi de fem stjernene vi har hatt siden 2009. I 2013 vil vi arbeide videre med de utfordringene vi har både i forhold til tilgjengelighet, brukertilpassing og nyttig innhold. Målet er seks stjerner i kvalitetsevalueringen og enda bedre tilbakemeldinger fra brukerne.

De siste årene har vi lagt vekt på å gjøre flere data tilgjengelige gjennom presentasjon av statistikk og bakgrunnsinformasjon. I 2011 fikk vi god respons på presentasjonen av pristilskudd i "tilskuddsdatabasen". I løpet av 2012 har vi fått tall for produserte mengder på plass Landbrukets informasjons base (LIB). Målet er nå å finne en hensiktsmessig måte å presentere disse på. SLF produserte til sammen 329 nettnyheter i 2012. Det er 58 færre enn året før.

Intranett

Nytt intranett har blitt utviklet i løpet av høsten 2012. Det er basert på samme løsning som nettsidene. Funksjonalitet og brukeropplevelse har blitt testet på grupper av ansatte underveis i utviklingen. Det har også blitt avholdt flere informasjonsmøter. Innholdsproduksjon pågår fremdeles. Intranettet vil bli implementert i mars 2013.

Medieomtale

Når det gjelder oppslag i media viser statistikken fra O-point 3 581 oppslag. Dette er noen færre enn i 2011, (3 596 oppslag), men langt flere enn det var de tre foregående årene. Økningen i 2011 skyldtes først og fremst mediens omfattende dekning av smørmangelen i oppløpet til jul i fjor. I 2012 har omtalen vært mer jevnt fordelt. Omtalemengden ble også forholdsvis stor i 2012. Medieomtalen er overveiende nøytral og faktabasert, men speiler likevel at debatten rundt den norske landbrukspolitikken har vedvart gjennom året. Blant SLFs søkeord er "import" det ordet som får flest treff. Posisjoneringen av SLF som "faktaleverandør" av regler og tall på landbruksområdet later til å ha fått godt fotfeste i sentrale medier og nyhetsbyråer.

Brukerundersøkelser

Landbrukets utredningskontor har siden 2000 gjennomført jevnlig undersøkelse som dreier seg om gårdbrukeres bruk av Internett, i samarbeid med Norsk Opinion AS og Respons Analyse AS. Her har SLF deltatt flere ganger. Hovedresultatene i denne undersøkelsen går på kjennskap til nettsider og opplevd nytteverdi av disse. Resultatene fra denne undersøkelsen viste i 2011 at www.slf.dep.no var den hjemmesiden som flest respondenter (78 prosent) oppga at de kjenner til. Resultatet i 2012 var omtrent likt (75 prosent). Hele 77 prosent av de som kjente til SLFs nettsider oppga at disse var enten er svært nyttig eller ganske nyttig for dem. Dette representerer en forbedring på fem prosent fra 2011. Resultatet plasserte www.slf.dep.no på topp blant de nettsidene det ble stilt spørsmål om.

I 2012 deltok vi for fjerde gang i undersøkelsen PR-barometeret, der man måler journalisters kjennskap til og inntrykk av offentlige og private virksomheter. Resultatene viser betydelig fremgang gjennom alle år, og SLF ligger nå ganske jevnt og på noen variable litt over de etatene vi ønsker å sammenligne oss med. Vi har likevel stort forbedringspotensial når det gjelder aktiv og oppsøkende kommunikasjon mot redaksjonene. På dette området ligger SLF fremdeles under gjennomsnittet.

Klart språk

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) leder prosjektet Klart språk i staten, som har som formål å stimulere til bedre og mer brukervennlig språk i statlige virksomheter. Statens landbruksforvaltning søkte om midler til klarspråk-prosjekt i 2012, og fikk tildelt både tre språkkurs, og faglig rådgivning fra Difi. Høsten 2012 ble det avholdt tre språkkurs og to frokostseminarer om klarspråk. Videre har arbeidsgrupper jobbet med å skrive om utvalgte brev og annet materiale til brukerne i klarspråk. Vi har også utarbeidet en generell språkprofil for SLF. Rapport om arbeidet skal sendes til Difi innen 1. februar.

Utfordringer

- Utarbeide ny kommunikasjonsstrategi for SLF, inkludert strategi for bruk av sosiale medier
- Implementere nytt intranett
- Lage kommunikasjonsplaner i forbindelse med alle større tiltak, som for eksempel regelendringer og systemendringer
- Videreføre arbeidet med klart språk
- Finne og foreslå flere "gode saker" til relevante medier
- Bli tydeligere som nasjonal fagmyndighet i samfunnsdebatten

Kontroll

Statens landbruksforvaltning har kontrollrutiner og system som skal bidra til å sikre at de økonomiske og juridiske virkemidlene blir forvaltet i samsvar med Stortingets forutsetninger. God kontroll er avgjørende for tilliten til forvaltningen og legitimiteten til politikken og virkemidlene.

SLF har intern kontroll som skal sikre god kontroll med virkemidlene som SLF forvalter. Kontrollen sikrer pålitelig grunnlag for vedtak som fattes, god kvalitet på saksbehandlingen, korrekt regnskap og effektiv ressursbruk. Det gjennomføres en rekke maskinelle kontroller av opplysninger som gis i søknader om visse tilskudd. SLF har som målsetting å redusere omfanget av brudd på regelverket.

SLF har en egen kontrollenhet – seksjon ekstern kontroll. Seksjonen har som oppgave å støtte forvaltningen ved å gjennomføre kontroll utover det som følger av ordinær saksbehandling. Målet er å sikre at forutsetningene og vilkårene for de ulike tilskudd og rettigheter er til stede. Resultatet fra kontrollene benyttes som grunnlag for å rette feil og eventuelt ilegge sanksjoner, forbedre internkontrollen, endre rutiner, regelverk og forbedre informasjon slik at risikoen for feil reduseres. Kontrollene er således viktige for å støtte opp om målet om en ensartet og effektiv forvaltning av de landbrukspolitiske virkemidlene som SLF har ansvaret for.

Kontrollenheten i SLF har ansvar for å følge opp at Fylkesmannen utfører det regionale kontrollansvaret sitt på en tilfredsstillende måte. En viktig oppgave er å bistå med kompetansetiltak og retningslinjer som styrker kontrollvirksomheten. I 2012 ble det arrangert en fagsamling over to dager om kontroll for saksbehand-

lere hos Fylkesmannen.

SLF har gitt Fylkesmannen i oppdrag å utarbeide en risikobasert årsplan for sin kontrollvirksomhet. Kontrollplanen skal sendes SLF innen 31. mars hvert år. Fylkesmannen rapporterer om kontrollvirksomheten og resultatene fra kontrollene i sin årsrapportering til Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD).

Kontrollene i 2012

Seksjon ekstern kontroll gjennomfører kontroller hos foretak og forvaltningskontroller hos fylkesmannsembetene. Foretakskontrollene gjennomføres av SLF for de ordninger der SLF er førstelinje. Kontrollobjektene ble valgt ut på grunnlag av risikovurderinger.

Forvaltningskontroller hos Fylkesmannen gjennomføres for å sikre at ordningene forvaltes på en riktig måte, og for å avdekke eventuelle svakheter i regelverk og rundskriv.

Det ble gjennomført forvaltningskontroller av tre ordninger hos forskjellige fylkesmannsembeter. Ordningene er:

- Erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon.
- Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel
- Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket

FOTO: TERJE HEIESTAD

Kontrollene ga grunnlag for presiseringer i rundskriv og for å korrigere Fylkesmannens praksis.

Det ble gjennomført kontroller hos foretak med utgangspunkt i følgende 12 ordninger:

- Råvareprisutjevning for bearbejdede jordbruksvarer
- Tilskudd til frøavl
- Pristilskudd – lokalforedling melk
- Pristilskudd – melk
- Konservesordningen
- Import av kjøtt – messekvote
- Import av såfrø – kvote
- Import av salat – kvote
- Import av høy – kvote
- Pristilskudd korn og kraftfôr
- Markedsregulering melk og melkeprodukter - reguleringslagring
- Økologiske utviklingstiltak

Kontrollene har for noen tilfeller avdekket at det har blitt gitt uriktige opplysninger i forbindelse med rapportering/søknader. I slike tilfeller vil sanksjon bli vurdert. For andre tilfeller ble det avdekket at krav som har blitt stillet i forbindelse med tilsagn/tillatelse skulle vært mer presise for å kunne kontrollere formålet. Det er også gjennomført kontroller hvor det ikke ble avdekket feil eller mangler hos kontrollert foretak eller SLF. Effekten av kontroll og eventuelle sanksjoner antas å være at bedriftene i større grad vil forholde seg til regelverket. Effekten av kontrollaktiviteten for forvaltningen er en videreutvikling av rutiner og regelverk, økt oppmerksomhet på korrekt forvaltning og en bedre oppfølging av avvik.

SLF rapporterer årlig til Landbruks- og matdepartementet (LMD) omfanget av kontrollvirksomheten. LMD mottar en utfyllende orientering om SLFs egne aktiviteter og en sammenstilling av fylkesmennenes rapportering til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Statens landbruksforvaltning

Postadresse: Postboks 8140 Dep.

NO-0033 Oslo, Norway

Besøksadresse: Stortingsgt. 28

Telefon: +47 24 13 10 00

Telefaks: +47 24 13 10 05

E-post: postmottak@slf.dep.no

www.slf.dep.no